

Nr.53 • Maart 1995

klas

Maandblad voor Onderwijs in Vlaanderen

**Leraars
onder
schot**

Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen
Uitgegeven door het Ministerie
van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs

Nr.53 • Maart 1995

Hoofdredacteur
Leo Bormans
Produktcoördinator
Diana De Caluwé
Redactie
Patrick De Busscher
Gaby De Moor
Secretariaat
Anny Lecocq

Foto's: Luc Daelemans
Cartoons: Dirk Vercampt
Prepress: Artefact

Verantwoordelijke uitgever
Georges Monard

Abonnement (10x per jaar): 600 fr.
Gunsttarief (studenten, enz.): 300 fr.
Alle Vlaamse leerkrachten, PMS-
medewerkers enz. (van elk net en van
elk niveau) krijgen KLASSE gratis.
Adreswijzigingen uitsluitend regelen via
de eigen schooladministratie.

KLASSE, Koningsstraat 138, 1000 Brussel
Tel. redactie 02-211 46 60
Tel. coördinatie 02-211 46 58
Tel. abonnementen 02-211 46 62
Tel. publiciteit 02-211 46 58
Telefax 02-211 46 61

DUUR EN LUXUEUS?

KLASSE mag er misschien duur en luxueus uit zien, schijn bedriegt. U vindt in elke KLASSE een beperkt aantal bladzijden publiciteit. Uit de lezers-enquête blijkt dat u zich daar niet aan stoort en de meeste adverteerders zijn enthousiast over de respons die ze ontvangen. Onder andere dankzij deze inkomsten en de medewerking van tientallen organisatoren kunnen we u zoveel gratis extra-activiteiten aanbieden. En voor alle duidelijkheid toch nog even dit. Eén exemplaar van KLASSE kost **minder dan tien frank**. Het hele nummer (gemaakt, gedrukt en bij u thuis bezorgd) kost ongeveer zoveel als één gewone postzegel van 16 frank. Ook op dit vlak spelen we met u, beste lezer, graag open kaart.

IN DIT NUMMER

Leraars onder schot. Maar niet gedekt. VIZIER p. 4-11.

JOURNAAL uit: elke keer drie pagina's onderwijsactualiteit bij elkaar gezapt tussen VIZIER en IDEE.

24-25 Deeltijds

Meer dan 4000 jongeren volgen vanaf hun zestiende deeltijds onderwijs: twee dagen naar school, drie dagen werken. Maar wat blijkt? Voor 70 % van hen is er geen werk. Ze zitten dan gewoon thuis en vervelen zich.

26-27 Tussen Pret en Praag

Honderdduizenden jongeren (en hun leerkrachten) maken zich klaar voor de jaarlijkse schoolreis. Voor 250.000 leerlingen wordt het een dagje Bobbejaanland. Anderen gaan skiën of trekken naar Praag. KLASSE reist mee met bus en trein. Tussen de geur van sinaasappelen en goedkope pils: van pret naar Praag.

Vechtersbaasjes op de speelplaats. p. 28-29.

En ook...

- Het nieuwe beleidsvoorstel voor de lerarenopleiding. p. 14.
- Klasse-Idee. Gratis naar het vogelparadijs: vlieg er eens uit. p. 15-22.
- Signaal. Over cynische collega's en zware boekentassen. p. 23.
- Reactie. Gespierde voorstellen voor meer sport op school. p. 33.
- De Infolijn. Ziedaar de vraag. Nu het antwoord. p. 34.

4-11 Leraars onder schot

Steeds meer leraars worden uitgescholden, aangevallen of bedreigd door leerlingen. Hun getuigenissen liegen er niet om. Schrijnender nog is het gebrek aan steun dat zij vaak ervaren van directie en collega's. De lijdensweg van leraars onder schot.

12-13 Infotenzakedossierjournalkanaal

Voor wie niet elke onderwijsflits meer kan volgen op VT4, VTM, BRT, KANAAL 2, CNN, de regionale zenders, in binnen- en buitenlandse kranten en tijdschriften... breiden wij de rubriek

Schoolreizen: pret met een educatief sausje? p. 26-27.

28-29 «Hij is begonnen!»

Trek ze als leraar maar uit elkaar: agressieve kleuters, vechtersbaasjes op de speelplaats, arrogante pubers... De verrassende resultaten van een navormingsproject met een andere aanpak voor die kleppers.

30-31 Hoe groen is uw school?

Het milieuproject van het Departement Onderwijs en Greenpeace *Schoolpapier- Schoon Papier* is rond. Een overzicht op kringlooppapier van enkele inspirerende resultaten. Maar ook een bredere kijk op milieu-opvoeding. Welke kleur heeft uw school?

VIZIER

Van de baan

Leerlingen kunnen hun leerkrachten soms het bloed onder de nagels halen. En ze scheppen daar duidelijk plezier in. Anderen gaan verder: ze schelden de leraar uit, beschadigen zijn materiaal, bedreigen hem, steken de banden van zijn auto stuk enz. De tijd van proppen schieten is duidelijk voorbij. Soms is de jeugd grof in de mond en de school lijdt onder de verruwing van de samenleving.

Gepeste leraars

We leven nog niet in New York. Daar werden al meer dan 4000 leerkrachten (of 20 %) slachtoffer van fysiek geweld door hun leerlingen. Toch worden ook in onze buurlanden steeds meer leraars van de baan gekegeld. En in de Franstalige

Brusselse scholen werden dit schooljaar alvast 28 extra hulpkrachten ingeschakeld om te bemiddelen bij geweld en conflicten tussen leerkrachten, ouders en leerlingen. In Vlaanderen is er nog geen specifiek onderzoek

gebeurd en er zijn ook geen cijfers bekend van gekwelde leraars. Maar de vakbonden bevestigen ons bijvoorbeeld wel dat er elk jaar meer radeloze leraars volledig ontslag nemen. Ze hebben al hun ziekteverlof opgebruikt en zitten er volledig door. Een leven zonder uitweg.

Naar gepeste leerlingen gaat recent (en terecht) heel wat aandacht. Maar gepeste leraars staan er meestal helemaal alleen voor.

Moegetergd

Typisch is dat iedereen in bijna elke school wel zulke gevallen kent maar er wordt angstvallig over gezwegen. Wie gepest wordt door zijn leerlingen, praat daar liever niet over. De schuld wordt immers snel bij de leraar zelf gelegd: hij is te zwak, kan geen les geven, weet de leerlingen niet te boeien enz. Veel steun kan hij niet verwachten. «Ga maar een assertiviteitscursus volgen», zei de directeur van een moegetergde leraar. En daar moest hij het mee doen. Op die manier komt het probleem maar naar boven als de kegels al lang gevallen zijn.

Schot in de rug

In een vorig nummer vroeg **KLASSE** getuigenissen van leraars over de pesterijen die zij op school soms moeten ondergaan. Tientallen brieven en telefoons waren het resultaat. Voor de meeste leraars was het de eerste keer dat ze er met iemand over konden spreken. De getuigenissen komen uit alle niveaus en onderwijsvormen. Meestal worden conflicten en probleemgedrag maar accuut in het secundair onderwijs. Maar de basis ligt veel dieper en de ontwikkeling ervan is dan al veel langer aan de gang. Bovendien gaat het niet om kleine incidenten maar om een lijdensweg van vele jaren.

Opvallend is hoeveel leraars hun verhaal beginnen met de mededeling dat de treiterijen van leerlingen nog te harden zijn. Maar dat de grootste pesterijen komen van de directie. Die zijn een schot in de rug en daar gaat een mens helemaal aan kapot. Van de collega's kunnen ze bovendien weinig hulp verwachten.

Lijdensweg

Uiteraard toont dit dossier geen staalkaart van het onderwijs in Vlaanderen. Heel veel leraars worden NIET gepest en hebben een uitstekende relatie met leerlingen, ouders, collega's en directie. Maar dat betekent niet dat we de ogen kunnen sluiten voor de lijdensweg van sommige leerkrachten die we wellicht in elke school vinden. Hun problemen zijn tenslotte de problemen van de hele school. Probleemgedrag is niet te herleiden tot het probleem van één leraar of één leerling. En zelfs een goede leerkracht kan maar renderen in een goed schoolklimaat. Daarin worden conflicten niet onder de mat geveegd en wordt wie problemen heeft niet zomaar buiten gekegeld. Daarin is plaats voor openheid en dialoog. Ook al is de school voor sommigen nog slechts een kegelbaan waarop ze zich wanhopig proberen te handhaven om niet onderuit te gaan. ■

De autobanden van André zijn al twee keer stuk gestoken met een mes. De spiegels zijn afgebroken en er staat een flinke kras op zijn wagen. Enkele van zijn collega's

parkeren hun auto een eindje weg van de school en komen het laatste stuk te voet of met de bus. Andere leraars durven niet meer naar de supermarkt in de buurt. Ze vrezen leerlingen tegen te komen die hen naroeppen, uitschelden, bedreigen... Deze leraars zijn vaak bliksemafleiders voor een onweer dat bij de jongeren al langer werd gevormd: in alle stilte of met veel gedonder, thuis, op school of op straat. Maar ook de bliksem afleiden doet pijn.

«Toen ik mijn eerste toets terug gaf, haalde een leerling gewoon zijn aansteker boven en stak de toets voor mijn ogen in brand. Ik wist niet wat ik zag», vertelt Peter (28). Hij is pas gereffecteerd naar een groot college en durft er met niemand over praten.

«Bij de eerste *fuck you* reageerde ik nog», zucht Marleen (36). «Maar het wordt elk jaar erger. Ik kan daar niet meer tegenop. De leerlingen hebben zo'n vulgaire mentaliteit. Hun woordenschat shockeert me nog altijd maar ik zeg er niets meer van. Daar is geen beginnen aan.»

Incasseren

«De leraars die echt gepest worden, zullen u zelfs niet contacteren», zegt Katrien (45) ons aan de telefoon. «De meesten ontkennen het, minimaliseren en relativeren het. Terwijl ze er ondertussen wel aan kapot gaan. Er zijn collega's van

Leraar leidt bliksem af

wie ik zelf heb gezien dat leerlingen hen met het hoofd tegen de muur duwen of hun arm tussen een deur knellen. Maar als ik daar wil over praten, doen ze alsof er niets is gebeurd. Wie tuchtproblemen heeft, voelt zich daar dikwijls zelf verantwoordelijk voor. Op onze school nemen veel leerkrachten zware medicatie. Ze incasseren tot ze niet meer kunnen. Er is zelfs een leerkracht die aan een collega moet vragen om achteraan in de klas te komen zitten of de boterhammen vliegen rond haar oren. Maar iedereen houdt het stil. De school mag haar goede naam (en haar leerlingen) niet verliezen. De directie speelt dat sterk uit. Ik gaf eens een leerling strafstudie omdat hij mij probeerde te slaan maar dat mocht ik niet doen. Voor een strafstudie moet ik eerst de directie raadplegen en voor één keer proberen te slaan kan je toch geen strafstudie geven?»

Dwingende ogen

Orthopedagoog Dirk Demuyne van het Medisch Pedagogisch Centrum Terbank in Leuven heeft een boek geschreven over *Problemen op school*. Daarin legt hij o.a. uit waarom leerkrachten er zo moeilijk over spreken: «Dat heeft te maken met hun zelfbeeld. Dwingende ogen vertellen hen immers dat ze gemiddeld niet meer problemen mogen ondervinden dan de collega's. Anders zou het wel eens aan hun eigen falen kunnen liggen. Vandaar ook de behoefte om de oorzaak buiten henzelf te plaatsen: het ligt aan de leerling (een ziekte, een stoornis) of aan zijn opvoeding, zijn gezin. Niet aan de leraar. Als die etiketten er één keer ophangen, wordt het probleem wel aanvaard en bespreekbaar. Bovendien moet de oplossing dan ook van buitenaf komen en niet van de leraar of de school. Dat is gemakkelijker.»

Keet schoppen

Zowel de leraar als de leerling proberen te

Zowel de leraars als de leerlingen proberen op hun manier te overleven op school.

overleven op school. Daarvoor gebruiken ze allebei *beheersingsstrategieën*.

DE MUYNCK: «Leerlingen tasten af op welke manier leerkrachten de gevraagde discipline controleren en wat daarvan in hun beleving effectief riskant is. Ze testen de leraar in zijn reactie op verschillende vormen van inzet, hulpvragen en signalen van onvrede. Op die manier ontdekken ze veilige beheersingsstrategieën. Ze komen te weten hoe je bij elke leerkracht aan goede cijfers komt, bij wie je risicoloos keet kunt schoppen, wanneer achterbaks gedrag je status in de groep verhoogt enz.»

Maar ook de leraar hanteert zulke strategieën. Op de eerste plaats zijn dat de normale pedagogische en didactische vaardigheden waarover hij beschikt (een goede lesvoorbereiding, tijdige en duidelijke gedragsinstructies, regelmatige en positieve feedback, aansluiten bij de leefwereld van de jongeren enz.). Hoe complexer de eigenheid van de groep die hij voor zich heeft, hoe uitgebreider en professioneler dit arsenaal zal moeten zijn. In het andere geval dreigt hij te moeten terugvallen op strategieën die pedagogisch minder aangewezen zijn: cynische opmerkingen maken, leerlingen isoleren door hen tot zondebok te maken, ruilafspraken maken met dominante leerlingen, het leerritme zodanig opdrijven dat er nog weinig ruimte overblijft voor lesondermijnd gedrag enz. Bij gespannen verhoudingen is het bijzonder onverstandig om situaties te laten ontstaan waarin leraar en leerling aan elkaar worden overgeleverd, zonder te voorzien in enige vorm van ondersteuning voor elk afzonderlijk, of voor beiden gezamenlijk.» Nochtans is het juist dat wat vaak in de praktijk gebeurt.

Bliksemafleider

Kinder- en jeugdpsychiater Dr. Ruymbeke van het Medisch Opvoedkundig Bureau in Merksem

heeft al heel wat kinderen en jongeren begeleid die o.a. hun leerkrachten pesten.

DR. RUYMBEKE: «Meestal krijgen leerkrachten in de klas de rekening gepresenteerd van wat vroeger en elders met die leerlingen is gebeurd. In hun gezin hebben die kinderen meestal te weinig aandacht gekregen voor regels en normen (verwende jochies bijvoorbeeld) of juist te veel (zoals sterk autoritair opgevoede kinderen). Bovendien reageren ze meestal impulsief en hebben ze thuis al veel conflicten meemaakt. Daarbij hebben ze altijd gezien dat je die het best met geweld oplost. De leraar is dan de

bliksemafleider. Ze zoeken de zwakke plek in het lerarenkorps. Meestal ruiken ze daarbij ook wel welke leerkracht onvoldoende door de andere leerkrachten gesteund wordt. Sommige leerkrachten krijgen, bewust of onbewust, binnen hun school de zwarte piet doorgeschoven van directie en collega's. Bovendien activeren leerkrachten soms ook onbewust de agressie van een bepaalde leerling. Het kan zijn dat de persoon, de stijl of het gedrag van een leerkracht bij hem herinneringen oproept aan situaties uit zijn verleden waartegen hij zich wil verzetten. En hij heeft niet anders geleerd dan dat op een agressieve manier te doen. Als jongeren thuis, in de maatschappij en op TV nooit zien dat je conflicten ook geweldloos kunt oplossen, als alles draait om eigenbelang, wraak én geweld... ja, wat verwacht je dan van zo'n jongere?»

Pijn doen

Leerkrachten pesten is niet zomaar te herleiden tot signaalgedrag, tot het vragen om aandacht.

DR. RUYMBEKE: «Dat is inderdaad te eenvoudig. Er zijn zeker kinderen en jongeren die de leerkracht effectief pijn willen doen en hem lichamelijk of materieel schade willen berokkenen. Bij zo'n leerlingen bestaat een vorm van omgaan met volwassenen om hen te treffen. Ze kunnen daarmee bepaalde trauma's afreageren maar het is ook dikwijls een loutere machtsstrijd. En daarvoor zijn alle middelen goed.

Misschien botst de schoolcultuur wel fundamenteel met de brede maatschappijcultuur. De tendens om leerlingen en leerkrachten als min of meer gelijkwaardig te beschouwen, om via overleg te werken enz. vinden we wel terug op school maar niet altijd in de maatschappij waarin die jongeren leven. Daarin wordt het verschil tussen de sociale klassen bijvoorbeeld niet kleiner maar groter. Mensen voelen zich bedreigd, lopen frustraties op in hiërarchische structuren, reageren zich af, botsen met alles en nog wat...»

Gedragsproblemen

10 à 15 % van de Vlaamse leerlingen vertonen gedragsproblemen. Dat cijfer varieert naarge-

lang de definitie van het begrip. Het hangt er bovendien van af aan wie je vraagt om kinderen te observeren en hun gedrag te beoordelen. Er worden altijd méér kinderen problematisch genoemd door de ouders dan door de leerkrachten. Dat komt doordat leerkrachten vooral gedragsproblemen zien bij kinderen die agressief zijn en problemen maken. Kinderen die extreem stil zijn, depressief, schuw en met emotionele problemen zitten, worden door leerkrachten veel minder als problematisch ervaren maar door de ouders wel.

Er zijn ook evenveel meisjes als jongens met gedragsproblemen. Alleen de aard verschilt. Jongens zijn agressiever, meer hyperactief. Meisjes zijn depressiever, angstiger. Bij de ernstige probleemgevallen vinden we wél (al van in de kleuterschool) twee keer zoveel jongens als meisjes.

Dikke trut

Zoeken naar achtergronden en verklaringen kan veel leerkrachten helpen. Steun van ouders, directie en collega's is van het grootste belang. Elke dag ontstaan tussen de 150.000 leerkrachten en de meer dan een miljoen leerlingen in Vlaanderen duizenden conflicten die ook voortreffelijk worden opgelost. Maar soms is de pijn niet te harden en een oplossing verder weg dan ooit.

MIA is 44. Tien jaar geleden probeerde ze twee vechtende leerlingen (15-jarigen) in de klas uit elkaar te halen. Eén van hen had een gebroken neus en de hele klas getuigde tegen haar. Achteraf bleek dat de twee leerlingen de hele klas hadden geterroriseerd om bezwarende verklaringen af te leggen. Maar het kwaad was geschied.

MIA: «Ik ben ernstig ziek geworden, vier jaar in behandeling bij de psychiater enz. Die kereltjes woonden bovendien bij mij in de buurt en kwamen met een hele bende voortdurend voor mijn deur staan schelden en zingen («Dikke trut! Dikke trut!»). Vooral als ze zagen dat ik bezoek had. Nachtmerries heb ik eraan overgehouden. Maar ik wilde er weer bovenop komen. Daar heb ik hard voor geknokt en nu geef ik weer les. Op drie scholen, weliswaar, maar ik geef graag les en kan ook probleemloos functioneren in een klas. In twee van de drie scholen (allemaal beroepsleerlingen) moet ik nooit straf geven. Geen problemen. Ik dans er naartoe. Maar in de derde school laat de directeur zijn leerkrachten in de kou staan. En daar ben ik nu weer gebroken uitgekomen. Toen ik mijn leerlingen op de speelplaats ging halen begon er eentje zich in de rij doodleuk uit te kleden. Hij stond al in ontbloot bovenlijf en maakte uitdagend duidelijk dat hij ook zijn broek ging uittrekken. Ik heb die leerling meteen een straf opgegeven. Ik weet het, het was een domme straf maar ik kon op dat ogenblik niets anders verzinnen dan die leerling honderd keer te laten schrijven dat hij dat niet mocht doen. Achter mijn rug heeft de directeur die straf gewoon kwijtgescholden. Zo ging het van kwaad tot erger. Ik heb mijn uren op die school nu laten vallen. Ik wil er niet opnieuw helemaal onderdoor gaan. Dat weddeverlies heb ik wel over voor mijn gezondheid. Toen ik vertrok zei een collega: u hebt gelijk mevrouw, eigenlijk zouden we het allemaal moeten doen maar we durven niet.» ■

«De leerlingen ruiken waar de zwakke plek zit.»

De collega's kijken zwijgzaam toe. Blij dat ze voorlopig zelf nog niet het slachtoffer zijn.

Drie vierde van de brieven en telefoons die we kregen, beginnen met de opmerking dat met getreiter door de leerlingen nog te leven valt. Waar leerkrachten echter aan kapot gaan zijn pesterijen door de directie. «Het wordt hoog tijd dat dat taboe bespreekbaar wordt», zucht een geknakte leraar. Onkunde of machtsmisbruik?

Weggepest door de directie

«Ik ben lang niet de enige die het kantoor van de directeur wenend verlaat», zegt Magda (49). «Hij brult, tiert en scheldt als een hysterische zot. Iedereen is bang van hem. In het leraarslokaal heeft hij twee trawanten die de schrik er goed in houden. Scheldpartijen zijn dagelijkse kost. Mij noemen ze *seniele trut*. Het enige wat hen hoog zit is dat ik goed kan lesgeven en een goede relatie heb met de leerlingen. Maar ze deinzen er niet voor terug mij zwart te maken bij de ouders. Zo kreeg ik plots een reeks georchestreerde klachten-telefoontjes van ouders. Als je dan even doorvraagt blijkt hun informatie niet te kloppen maar de bron is altijd dezelfde: de directeur zelf. Ik heb met de vakbond gepraat maar de directeur weigert met iemand te spreken als er een derde persoon bij zit. Van de inrichtende macht heb ik een beleefd briefje terug gekregen. Verder niets. Eigenlijk kan je alleen bij de duivel te biecht gaan.

En de collega's proberen stuk voor stuk hun eigen vel te redden door te zwijgen of mee te huilen met de wolven in het bos. Ik voel me volledig machteloos.»

Achter de rug

Jozeef is 54. Hij heeft dertig jaar lang enthousiast les gegeven. «Met de oud-leerlingen heb ik nog altijd goede contacten», zegt hij wat verontschuldigend. «Drie jaar geleden zijn de pesterijen begonnen. Niet door de leerlingen maar door de omhooggevallen plaatsvervangende directeur. Waarom hij het precies op mij gemunt heeft, weet ik niet. Maar ik heb mijn deel ruimschoots gekregen: achter mijn rug examens doorspelen aan ouders en leerlingen, voor probleemgedrag van leerlingen krijg ik de schuld, als ik iets wil organiseren wordt dat geweigerd en voor de rest negeert hij mij gewoon. Er kan zelfs geen blik van af. Zo iets maakt een mens kapot. Nu zijn hier enkele scholen gefusioneerd en ik hoor dat ik de zwaarste klassen krijg. Jongere collega's gaan met de mooie opdrachten lopen. Daar zouden ze hun ziel voor verkopen. De meeste collega's zwijgen gewoon en proberen hun eigen voordeeltjes veilig te stellen. Ze kijken zwijgzaam toe, blij dat ze voorlopig zelf nog niet het slachtoffer zijn. Leedvermaak is ook vermaak.»

Altijd gelijk

Veerle (38) heeft al op verscheidene scholen les gegeven. Ze kan vergelijken. «Waarom kan zo'n directeur zijn fouten ook eens niet gewoon toegeven?», vraagt ze zich af. «Het is bijna overal hetzelfde: de directie heeft altijd gelijk. In de laatste school schrok de directeur er niet voor terug mij in volle leraarslokaal uit te schelden omdat mijn toetsen plots onvindbaar waren. Ik had ze nochtans twee weken eerder, plichtsbewust en zoals het hoorde, in zijn kantoor aan hem zelf afgegeven. Gezien de chaotische toestanden in dat kantoor is zo'n verlies geen zeldzaamheid. Als compensatie moest ik dan maar (nog altijd volgens zijn feilloos computergestuurd plan) toetsen opstellen voor een klas waar ik niet eens les had gegeven. Dat vindt iedereen daar normaal.»

Gesjoemel

Vlaanderen telt 5883 instellingshoofden. Die zijn niet allemaal even goed opgewassen tegen hun taak. Naast hun zware administratieve opdracht komen de vele conflicten met ouders, leerlingen en leerkrachten. Vooral op menselijk vlak kan het dan al eens fout lopen en niet iedereen heeft al van *Human Resources Management* gehoord.

MARIA (49): «Als je de directie één keer tegen de kar rijdt, kan je het wel vergeten. In onze school ging het over gesjoemel met zwart geld. Toen ik weigerde dat spelletje mee te spelen, werd het me duidelijk hoe directies en inrichtende machten onder één hoedje spelen. Ze hebben eigenlijk veel macht over hun leraars. Mijn werkomstandigheden hebben ze in ieder geval zo verknoeid dat ik eronder door ging. Ik zit nu thuis, depressie, psychiater... Er staat iemand anders in de klas

waar ik al die jaren met zoveel plezier heb lesgegeven. Van de collega's geen spoor.»

PATRICK (32): «De pesterijen door directies zijn veel erger en veroorzaken grotere problemen dan pesterijen door leerlingen. Ze geven je eerst de zwakste klassen, het moeilijkste toezicht, de meeste vervangingen... Als er dan problemen rijzen krijgt de leraar de schuld, word je in het bijzijn van de leerlingen terecht gewezen enz. enz. Uiteindelijk houden ze alleen ja-knikkers over.»

Willem (47) besloot niet langer te zwijgen over de bedreigingen, vandenstreken en pesterijen waarvan hij op zijn school het slachtoffer was. Daarop kreeg hij een sanctie van de inrichtende macht en de helft van de collega's draaide hem de rug toe. Tot een ernstig gesprek kwam het niet en aan de situatie op school veranderde niets. Willem zegt nu dat hij de dingen maar op hun beloop laat en uitkijkt naar ander werk.

Negatieve relatie

Ook in het grote demotivatie-onderzoek van Prof. W. Lens (KLASSE nr. 19) komt de directie vaker naar voren als bron van demotivatie (27 %) dan van motivatie (15 %). Vooral de persoon zelf en het beleid dat hij voert zijn een bron van ongenoegen. Nogal wat directies worden met de vinger gewezen om hun oneerlijke verdeling van lesopdrachten. Voorts werken demotiverend: een gebrek aan leiding en organisatorisch inzicht, gemis aan inspraak bij wat de leerkracht rechtstreeks aanbelangt (opdracht, methodes, didactische middelen), steeds hogere eisen die niets met lesgeven te maken hebben, gebrek aan steun (vooral bij conflicten met leerlingen) en een gebrek aan waardering voor de persoon of de bekwaamheid van de leraar.

Recent onderzoek (KLASSE nr. 47) bij onderwijzers die voor een ander beroep kiezen komt tot hetzelfde resultaat. De belangrijkste redenen om het onderwijs te verlaten liggen niet bij de wedde, de leerlingen, de ouders of de sociale waardering maar bij de school zelf: de directie en de collega's. De helft van de uitstappers oordeelt dat het schoolhoofd zijn taak niet naar behoren vervult. Meer dan een derde beoordeelt zijn persoonlijke relatie met het schoolhoofd als negatief tot uiterst negatief. Eén op de drie zegt allesbehalve steun gevonden te hebben bij de collega's. Het viel de onderzoekers op hoeveel emotie er tijdens de interviews loskwam als die factoren (meestal spontaan) aan bod kwamen.

Afsnauwen

Voor het ontbreken van een intern ondersteunend netwerk is voor de meeste leraars een ramp.

Rik (33): «Met de leerlingen hebben wij geen problemen maar de directrice terroriseert ons als een dictator. Ze behandelt ons echt als kleine kinderen. Ze staat bijvoorbeeld voortdurend op de loer met haar uurwerk in de hand om op elke zogezegd verloren minuut te wijzen. 95 % van de leerkrachten zijn bang van haar. Ze moeten pillen slikken tegen de zenuwen. Maar iedereen zwijgt want wie reageert krijgt het jaar daarop allemaal nieuwe klassen, een slecht lessenrooster enz. Puur machtsmisbruik. Ze snauwt ons zelfs af waar de leerlingen bij staan. Ik vrees dat zij daar nog haar heel leven zal blijven. Als dat zo zit, moet ik spijtig

genoeg afhaken. In die situatie kruipt te veel energie. Moet een directie eigenlijk niet een minimum aan menselijke kwaliteiten bezitten?»

MARK (41): «Bij ons zijn het vooral de collega's die elkaar afmaken met geroddel en verdachtmakingen. En zoiets doet heel veel pijn. De lach van velen camoufleert intens verdriet. Lachen met spraakgebreken, vermoede pedofiele neigingen, lichamelijke gebreken, gezinssituaties als echtscheidingen, problemen van stagiairs... Soms worden leerlingen ingeschakeld om collega's onderuit te halen, zowel in hun persoon als in hun werkmethodes. Dikwijls is het respect voor elkaar ver zoek. Ze kunnen elkaar keihard en geraffineerd afmaken, hoor.»

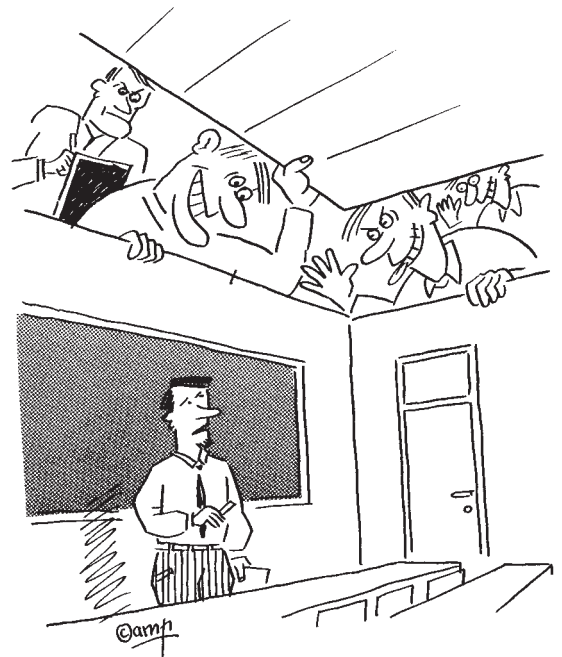
Hatelijk

Hoe collega's u het leven zuur kunnen maken, ondervond ook Paula (58). Ze is nu met pensioen. «Gelukkig», zegt ze. «De laatste jaren werd mijn leven op school verpest door een collega die me werkelijk voortdurend het gevoel gaf dat ik een stuk onbenul was. Dat ging van grote tot kleine pesterijen, zonder aanwijsbare reden. Ik voelde me alleen maar gehaat. Zo gaf ik voor mijn verjaardag eens iedereen een klein plantje. Ik had het in ieders persoonlijk bakje gezet. Dat van haar is daar het hele jaar ostentatief blijven staan en op de laatste schooldag stond het plots terug in mijn eigen bakje. Toen ik eens al mijn moed had bijeen geraapt en haar vertelde hoeveel pijn en verdriet ze me bezorgde, lachte ze dat met veel leedvermaak weg: lijd je eronder, ocharme! Op zoiets ga je je dan fixeren. Veel steun of begrip van anderen heb ik niet gekregen. De jonge collega was populair en ik had mijn tijd blijkaar gehad.»

Zwakke schakel

«Heel wat leraars passen zich blijkaar aan aan de onbeleefde mentaliteit van de leerlingen», zegt Els (48). «Toen ik onlangs een leerling strafstudie wou geven, duwde die mij gewoon om achter mijn bureau. Hij dreigde er zelfs mee dat ze er wel eens voor konden zorgen dat ik werd afgedankt... Jongere collega's pakken die gasten met dezelfde brutaliteit aan maar, sorry, dat kan ik niet. Zo ben ik niet opgevoed. Als ze je een *kut* noemen, scheld je hen toch gewoon voor *lul* uit, adviseerde een collega mij. Dat gaat me te ver, ik sta compleet machteloos. Straf geven? De leerlingen maken ze niet. Een nota aan de ouders? Geen reactie. En plots zeggen ze me dan dat ik geen les kan geven, na al die jaren! De leerlingen voelen ook wel dat ik de zwakke schakel ben en dat ik niet terug sla. Ze werken bij mij dan ook al hun frustraties uit. Dat is niet vol te houden. En de directeur zegt dat het mijn eigen schuld is, dat ik meer van mij moet af bijten, een assertiviteitscursus moet volgen of gewoon verlof zonder wedde moet nemen. Is dat de steun die je in onderwijs krijgt?» ■

«Hij scheldt je uit waar iedereen bij staat.»

Vechten voor

Deleraar staat met de gestrafte leerling bij de directie. Ze vechten voor hun eigen gelijk. Collega's gaan de problemen uit de weg. Ze willen hun gezicht niet verliezen. Roepen, liegen, manipuleren, anderen de schuld geven, ontkennen, negeren... Het zijn allemaal wapens in de strijd om het grote gelijk. Die strijd kent uiteindelijk geen winnaars en verliezers, alleen verliezers. Of er ook een andere manier is om met conflicten om te gaan?

eigen gelijk

Er zijn maar twee mogelijkheden: conflict of dialoog.

Prof. Walter Hellinckx heeft het probleemgedrag van jongeren uitvoerig onderzocht en adviseert zo vlug mogelijk in te grijpen vóór het gedrag ontspoot: «In de kleuterschool en het lager onderwijs komt het probleemgedrag al duidelijk naar boven. Als je dat vroegtijdig bijstuurt wordt de kans veel kleiner dat het kind als adolescent of volwassene ontspoot. Maar slechts één op de tien kinderen met gedragsproblemen krijgt externe hulp of begeleiding, ondanks het zeer goed hulpverleningsnet dat we in Vlaanderen hebben opgebouwd.»

Leerkrachten zeggen vaak dat de schuld van de problemen bij de ouders ligt, bij een gebrek aan opvoeding. Dat ontslaat hen dan meteen om er zelf iets aan te doen. Het is ook wat gemakkelijk gesteld. Leerkrachten die zelf kinderen hebben, weten dat.

HELLINCKX: «Ouders krijgen een kind met een eigen temperament. Soms klikt het echt niet. Thuis niet en/of op school niet. Ook zonder aanwijsbare gezinsproblemen kan het soms grondig fout lopen.»

Toch speelt het gezin van de jongere altijd een cruciale rol. In veel problematische schoolsituaties is de samenwerking tussen drie betrokken partijen vastgelopen: de jongere, de school en het gezin. De oorzaak ligt waarschijnlijk niet bij één van die partijen maar bij een vastgelopen samenwerking tussen de drie. Nochtans leggen we de schuld in een concrete situatie altijd bij één individuele persoon: de leerling die moeilijk doet, de ouders die niet willen meewerken of de leraar die onbekwaam of bevooroordeeld is. In een conflict situatie vergeten we snel de rol van veel beïnvloedende factoren. Om een goede oplossing te vinden kunnen we misschien beter proberen de concrete klachten te vertalen in termen van een verstoorde samenwerking.

Regels

Leerlingen en leerkrachten hebben duidelijk behoefte aan structuur. Ze willen weten wat kan en niet kan op school en vooral wat er gebeurt als de regels worden overtreden. Dat moet klaar en duidelijk vastliggen voor iedereen op school, zonder te vervallen in een te sterk gedetailleerd reglement.

DR. RUYMBEKE: «Het komt er vooral op aan dat het hele schoolteam aan hetzelfde touw trekt en achter dezelfde aanpak staat. In scholen waar dat het geval is, merk je ook veel minder gefrustreerd gedrag van leerlingen. En vanaf het moment dat een leerling of een leerkracht gepest wordt, materieel of lichamelijk benadeeld, moet er onmiddellijk worden ingegrepen. Zoiets mag je niet ongestraft laten of laten aanslepen. Er moet een duidelijk signaal komen dat dergelijk gedrag niet getolereerd wordt. Anders escaleert het en kom je snel van kwaad tot erger.»

Toch is het oppassen geblazen. De dader kan bijvoorbeeld zelf ook een slachtoffer zijn. Niet zelden handelt hij uit een sterk ervaren groepsdruk. Hem alleen straffen en aanpakken lost de zaak meestal niet op. De beste aanpak zit nog altijd in

de preventie: ervoor zorgen dat leerlingen en leerkrachten zich op verschillende vlakken, individueel en in groep goed voelen op school. Zoiets gebeurt niet van vandaag op morgen maar het is wel de enige aanpak die op termijn rendeert.

Respect

Jaak Remes geeft navorming en training aan leerkrachten over omgaan met verzet, straf en discipline. Hoe pak je leerlingen die je het leven zuur maken best aan?

REMES: «Door je niet alleen blind te staren op de verpakking (het negatieve gedrag) maar ook oog te hebben voor wat daar achter zit. Als een leerling een leraar uitscheldt of bedreigt, wil hij misschien gewoon tonen dat hij kwaad is. Meestal heeft hij echter niet geleerd om op een ordentelijke manier met zo'n emotie om te gaan. Je hebt maar twee mogelijkheden: ofwel escaleert het conflict, ofwel ga je de dialoog aan. Daarbij moet je respect eisen van de leerling maar slechts om één reden: omdat je zelf ook respect opbrengt voor de leerling als persoon. Hoe moeilijk dat soms ook is. Professionele leraars moeten professioneel leren omgaan met verzet.»

Tafelpoten

Nicole Vettenburg van de Onderzoeksgroep Jeugd-criminologie (KUL) heeft meer dan 140 lessen geobserveerd in beroepsklassen van het secundair onderwijs.

VETTENBURG: «Dan zie je toch wel een en ander, hoor. Bijvoorbeeld hoe een 17-jarige leerling met zijn gezicht tegen de muur wordt gezet in een praktijklokaal waar vier klassen samen zitten. Dat die leerling zo'n vernedering nadien afreageert, ligt voor de hand. Misschien niet bij die leraar maar zeker ergens anders. Of hoe sommige leraars de schoolmoedigheid van de leerlingen in de hand werken door heel wereldvreemd een heel lesuur lang alleen maar het bord vol te kribbelen. We hebben weliswaar heel weinig erg negatieve relaties vastgesteld tussen leraars en leerlingen maar nog veel minder erg positieve. De meeste leraars geven wel goed les maar ze bekrachtigen heel zelden het positieve bij een leerling. Nochtans heeft die daar enorme behoefte aan. Zo zag ik een leraar uitvliegen tegen een jongen die in de schrijnwerkerij iets fout deed bij de afwerking van een tafelpoot. «Nu doe je alles kapot waaraan je een heel jaar hebt gewerkt», riep hij. De jongen was daar erg door aangeslagen. Ik had die klas al drie weken geobserveerd. De leerling had een prachtige tafel gemaakt maar daarover had hij nog geen enkel positief woord gehoord. Ik zou zijn frustratie na die ene uitval wel kunnen begrijpen.

Eigenlijk vragen leerlingen van hun leraars hetzelfde als leraars van hun directie: een goede structuur, een vlotte organisatie, vertrouwen, inspraak, verantwoordelijkheid en positieve waardering voor wat ze goed doen. De meeste leraars en directies bedoelen het goed maar een bemoedigende schouderklop kan er moeilijk van af.»

Negeren

Er zijn drie manieren waarop mensen communicatief met elkaar omgaan: erkennen, verwerpen en negeren. De erkennende houding levert de beste resultaten op. Daarmee laat je de andere in zijn waarde en toon je dat je de andere wilt zien in

zijn kijk op zichzelf. Dat doe je door je in hem in te leven. Het gaat om érkennen, niet om gelijk geven. Zoiets gaat wel veel gemakkelijker als je hem aardig vindt en als je hetzelfde denkt. Als dat niet het geval is ben je sneller geneigd hem te reduceren tot wat je van hem begrijpt. Het is een vaardigheid die je kan oefenen. Toch zijn er ook grenzen aan erkenning, Schuttingtaal, scheldwoorden, onverschilligheid... zijn bijvoorbeeld voor veel leraars de grens. Het is ook niet mogelijk om altijd aardig te zijn. Het gaat erom wat in de communicatie meestal op de voorgrond staat: erkennen, verwerpen of negeren. Als dat erkenning is, worden de anderen ook gestimuleerd om erkennend met elkaar om te gaan. In de andere gevallen beland je in een negatieve spiraal. Met alle gevolgen daarvan.

Conflict

Er bestaat geen gebruiksaanwijzing voor de omgang met probleemgedrag. Dat zou betekenen dat alle mensen op dezelfde manier reageren. Toch kunnen we in de leer bij adviezen voor conflict-hantering. Die zijn toepasbaar op conflicten tussen leerkrachten en leerlingen, directie, ouders of collega's.

1. Neem eerst de bedreiging weg en zoek een gemeenschappelijk veiligheidsgebied: een geschikte ruimte, een ongevaarlijk gespreksonderwerp of een gezamenlijke activiteit. Achter bijna elk conflict schuilt een verlangen naar contact. Het samen kunnen oplossen versterkt uiteindelijk het samenhorigheidsgevoel.
2. Stel niet alles in het werk om gelijk te krijgen. Haal het conflict uit de competitieve sfeer en plaats het in het kader van de gedeelde verantwoordelijkheid voor wat u bindt. Het gaat niet om winnen of verliezen. Zoek samen naar een creatieve oplossing.
3. Je kan alleen mensen motiveren door je waardering te tonen voor wat ze goed doen, niet door hen alleen te wijzen op wat ze slecht doen. Aanmoediging en respect i.p.v. bedreiging en kritiek. Gezag is beter dan macht.
4. Luister naar elkaar, in alle openheid en zonder vooroordelen. Praat liever over jezelf en je eigen gevoelens dan uitsluitend en beschuldigend over de ander.
5. Elk gedrag heeft een verleden en een toekomst, dikwijls veel belangrijker dan het heden. Het is altijd een samenspel van verschillende factoren. Je kan geen conflict oplossen met één reactie (negeren of straf geven bijvoorbeeld). Dat is alleen een pijnstiller op korte termijn.

Vertrouwen

Op het eerste gezicht liggen de conflicten met leerlingen en met de directie op een heel ander vlak. Toch zijn er in de aanpak ervan grote overeenkomsten. Wat een leerkracht van de directie verwacht (en soms niet krijgt), verwachten de leerlingen eigenlijk ook van de leerkracht (die het soms niet geeft): vertrouwen, begrip, positieve waardering, inspraak, verantwoordelijkheid en respect. Die omgangsvormen krijgen slechts een kans in een positief schoolklimaat, dat subtiel netwerk waarin alle betrokkenen zich goed voelen. Gelukkig zijn er veel scholen waarin dat mogelijk is. De andere kunnen er aan werken. ■

- Naam en adres van alle getuigen in dit VIZIER zijn bij de redactie bekend. In de artikels werden de echte namen echter door fictieve vervangen.
- De foto's (p. 1, 4, 6, 8 en 10) werden voor deze gelegenheid genomen in Bokrijk. Kwestie van overeenkomst of contrast?
- Bruikbare boeken over dit onderwerp:

* Problemen op school - Dirk Demuyne - Garant Uitgevers - 1992 - € 016-25 31 31

* Communicatie in de klas - Riet Fiddelaers-Jaspers - KPC - 1991 - € 00-31-73-21 54 35

* Een leraar van klasse - Bram Lagerwerf - Swets & Zeitlinger - 1990 - € 00-31-2521-35111

• Op 27/4 en 4/5 is er een studiedag aan de VUB over Omgaan met macht en onmacht (zie Zeker Doen p.21).

• Op 20/6 is er voor leraars basisonderwijs een cursus in Meise met als thema Oh, die lieve pestkopjes (zie Zeker Doen p. 21).

«**Het positieve waar-
deren is blijkbaar
heel moeilijk.»**

UW REACTIE

- U kunt reageren op de verklaringen in dit VIZIER. Aanvullingen, kritiek, commentaar, getuigenissen... stuurt u naar KLASSE - VIZIER - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel.

• Wie eventuele problemen wil bespreken met een geofend luisterend oor kan bellen naar Tele-Onthaal op € 106.

• Bent u de jongste vijf jaar slachtoffer of dader geweest van bedreigingen, pesterijen en geweld op het werk? Psychisch, fysiek, seksueel...? Dan zoekt het Limburgs Universitair Centrum contact met u. Zij werken op dit ogenblik aan een grondig wetenschappelijk onderzoek. Uw anonimiteit is gegarandeerd.

U kunt een afspraak maken voor een gesprek of een brief schrijven over uw ervaring. (Bel dan eerst over wat er precies in die brief zou kunnen staan.)

Onderzoeksgroep Medische Sociologie - Sybille Opdebeeck - Limburgs Universitair Centrum - Universitaire Campus - Gebouw D - 3590 Diepenbeek - € 011-26 86 97 (op woensdag tussen 10 u. en 19 u. is er zeker iemand)

Niets gemist?

De Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) adviseert de minister van onderwijs om pas in 1998 **gemengde scholen** te verplichten in het algemeen vormend secundair onderwijs (ASO). ■ Tot en met het jaar 2000 is er **geld voor bouwwerken**. De onderwijskoepele kunnen dus gerust zijn. De Commissie Onderwijs van het Vlaamse parlement keurde daarvoor een amendement op On-

JOURNAAL

derwijsdecreet VI

goed. ■ De Vlaamse onderwijsminister sloot een initieel samenwerkingsakkoord voor onderwijs af met de **Chinese volksrepubliek**. Hierin zijn 10 concrete projecten opgenomen: de Chinese taal, informatiesystemen, aardkunde en grondanalyse, burgerlijk recht, internationaal privaatrecht, geneeskunde, gehandicaptenzorg, economie en management, toegepaste wetenschappen, hospitaalarchitectuur en agrarisch-ecologisch onderzoek. ■ De Vlaamse Onderwijsraad bereidt een advies voor over een **werkingscode** voor de inspectie en de pedagogische begeleidingsdiensten. Daarin zullen procedures, termijnen en concrete werkafspraken tussen de inspectie en het onderwijsveld worden vastgelegd. ■ Het **Aanvullend Secundair Beroepsonderwijs** (ASBO) blijft behouden. Het gaat in hoofdzaak om afdelingen die opleiden tot gebrevetteerd ziekenhuisverpleger. ■ De Vlaamse regering keurde een voorontwerp van decreet goed waarbij **onderhandelingscomités** in het vrij gesubsidieerd onderwijs worden opgericht. ■ De onderwijsvakbonden willen een **sabbatjaar** voor de leraars zodat die voor een tijd uit het onderwijs kunnen stappen. ■ De Vlaamse regering keurde vijf uitvoeringsbesluiten goed van het decreet op het **HOB**. Ze moeten leiden naar een autonoom personeelsbeleid van de hogescholen. Die kunnen dan zelf beslissen over het administratief en technisch personeelskader. ■ Er is een nieuwe financiering voor het leerlingenvervoer in het **buitengewoon onderwijs** in de maak. Voor de toekomst denkt het Departement Onderwijs aan een begroting van 1,2 miljard frank, dat rechtstreeks aan de scholen zou worden uitbetaald. Deze moeten dan wel zelf voor alle verdere regelingen

.../...

Nascholing kopen. Het huidige **nascholingsbudget** van 230 miljoen frank is onvoldoende om elk personeelslid van basisonderwijs en secundaire scholen de mogelijkheid te geven om een noodzakelijk geachte nascholing en eventueel in-service training te volgen. In de jongste beleidsnota over de lerarenopleiding regelt de onderwijsminister nu ook de nascholing. Er komt meer geld maar er zijn ook nieuwe voorwaarden. De scholen moeten nu zelf hun behoeften aan nascholing en in-service bepalen. Die zijn dan ingebed in het eigen pedagogisch project en worden efficiënt opgevolgd. Dit heet vraaggestuurde nascholing. Het is dan ook evident dat de scholen de financiële verantwoordelijkheid krijgen. In 1996 wordt 110 miljoen van het totale nascholingsbudget van 230 miljoen verdeeld over de basisscholen volgens het aantal voltijdse organieke ambten per school. Dit budget dient exclusief voor het **kopen** van nascholing/in-service. De aanpassingen en veranderingen als gevolg van de invoering van de eindtermen in 1997 verantwoordden deze operatie ten volle. Deze eerste stap maakt het

mogelijk om gradueel het vraaggestuurde nascholingsbudget jaarlijks op te trekken met 50 miljoen. Vanaf 1998, wanneer het vraaggestuurde nascholingsbudget voor de scholen 210 miljoen bedraagt, worden ook de leerkrachten uit de eerste graad SO bij deze nascholing betrokken. In 2002 be-

draagt het totale budget 530 miljoen.

De overheid (het Departement Onderwijs) en de onderwijsnetten blijven elk beschikken over 60 miljoen voor nascholingsinitiatieven.

Paniek. De Vlaamse Raad keurde het decreet op de ontwikkelingsdoelen en **eindtermen** voor het kleuter- en lager onderwijs goed. De meerderheid verwierp het amendement van Agalev en VLD om in uitzonderlijke gevallen (zoals voor de specifieke pedagogische methode en onderwijsfilosofie van de Steinerscholen) een afwijking toe te staan. De invoering wordt wel met een jaar uitgesteld tot het schooljaar 1997-1998. In het onderwijsveld slaan sommigen in paniek. Ze vinden al die uitgeschreven eindtermen veel te veel en niet haalbaar. Ondanks de voorlichtingscampagne blijft één en ander blijkbaar onduidelijk. De eindtermen zijn de doelstellingen die door de meerderheid van de leerlingen op het einde van een periode worden bereikt. M.a.w. een doorsneeleerling zou op het einde van de lagere school moeten kunnen voldoen aan de criteria van de eindtermen. Maar eindtermen zijn niet hetzelfde als leerplannen. Eindtermen zijn een algemene leidraad. Ze zijn geen bruikbaar instrument voor bijvoorbeeld de vierde klas. Dat instrument moet nog gemaakt worden. Op basis van de eindtermen worden de huidige leerplannen aangepast zodat het bereiken van de eindtermen over de zes leerjaren wordt gespreid. Leraars zullen de kans krijgen om zich bij te scholen. Ook nieuwe leer- en handboeken zullen geleidelijk verschijnen. De invoering van de eindtermen wordt een groeiproces, geen revolutie.

Cruciaal. 1995 wordt een cruciaal jaar. Heel wat projecten die vorig jaar werden opgestart, worden voort uitgewerkt. Zo worden er dit jaar resultaten verwacht voor de **lerarenopleiding**, het decreet **basisonderwijs** (als eerste stap in de vereenvoudiging van de regelgeving) en de nieuwe **schoolpactwet**.

Een miljoen frank. Vlaamse, Franse en Duitstalige scholen kunnen vanaf volgend schooljaar **taalleraars** uitwisselen. Dat is het gevolg van een samenwerkingsakkoord dat de drie gemeenschappen sloten. Het

schooljaar	overheid	scholen	voorwerp financiering	onderwijsnetten	totaal
1996-97	60	110	Basisonderwijs	60	230
1997-98	60	160	BO	60	280
1998-99	60	210	BO + 1ste gr. SO	60	330
1999-2000	60	260	BO, 1ste gr. SO	60	380
2001-01	60	310	BO, 1ste, 2de gr. SO	60	430
2001-02	60	360	BO, 1ste, 2de gr. SO	60	480
2002-03	60	410	BO, 1ste, 2de, 3de gr. SO	60	530
2003-04	60	410	BO, 1ste, 2de, 3de gr. SO	60	530

Vlaams Departement Onderwijs maakt een miljoen frank vrij om een honderdtal uitwisselingsweken mogelijk te maken. Het departement kent beurzen toe van 10.000 frank per week voor reis- en verblijfkosten. Het is de eerste keer dat zo'n uitwisseling van leraars officieel en met geld wordt ondersteund. De uitwisseling geldt voor leerkrachten Nederlands, Frans en Duits van de derde graad basisonderwijs, het secundair onderwijs en de instellingen voor lerarenopleiding. Een leraar Frans van hier kan bijvoorbeeld zijn Franstalige collega bijstaan in de lessen Nederlands of zich bijscholen in de lessen Frans van zijn collega.

Echt contact. De Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) - raad voor het secundair onderwijs - bracht advies uit over de **specialisatiejaren** TSO-BSO-KSO. Specialisatiejaren diepen onderdelen van de leerstof van de derde graad uit. Ze moeten voortbouwen op de kennis, de vaardigheden en de attitudes die leerlingen in de derde graad hebben verworven. Ze hebben dus niet de bedoeling te vervolmaken, te heroriënteren of de opgedane kennis te actualiseren. Wel moeten ze de tewerkstellingskansen van de schoolverlaters verhogen. Daartoe moeten ze zo dicht mogelijk aansluiten bij concrete werksituaties in bedrijven en instellingen. Echt contact in de buurt van de school is dan ook wenselijk.

HOBU. Vanaf 1 september treedt het HOBU-decreet in werking. Dit regelt o. a. de fusies en de grotere autonome werking en interne organisatie van de hogescholen. Om een goede start te kunnen nemen, vraagt men aan alle hogescholen uiterlijk op 1 april hun nieuwe toestand kenbaar te maken aan de administratie hoger onderwijs: de nieuwe inrichtende macht, de administratieve standplaats, de vestigin-

gen, het opleidingsaanbod enz.

Dubbel tellen. De Nederlandse minister van onderwijs is van plan een **onderwijsnummer** in te voeren voor alle studenten en leerlingen vanaf vier jaar. Met dit nummer hoopt de minister te voorkomen dat leerlingen dubbel worden geteld, waardoor verschillende scholen voor dezelfde leerling geld ontvangen.

Dun bevolkt. Het Vlaams secundair onderwijs telt gemiddeld 8,1 leerlingen per leerkracht. In de VS en Nederland is dat gemiddelde haast dubbel zoveel. In Duitsland, Spanje, Ierland en Japan stijgt dat aantal zelfs boven het tweevoud. Maar volgens prof. *Jan Van Damme* (KULeuven) die hierover onderzoek verrichtte moeten we deze gegevens nuanceren. Bij ons is meer dan 5 % van de beroepsbevolking leerkracht. Daarmee staan België en Vlaanderen aan de kop in de wereld. Een aantal landen schakelen in de scholen echter veel meer niet-onderwijzend personeel in. Eén van de oorzaken van de lage verhouding leerling-leerkracht ligt dan ook bij het relatief hoog percentage ingeschreven leerkrachten. Voorts betaalt bij ons het Departement Onderwijs een aantal leerkrachten die niet voor de klas staan. Ziekteverlof, arbeidsverdelende maatregelen, terbeschikkingstelling en nog enkele andere vervangingsgevallen beïnvloeden de statistieken voor ongeveer 11 %. Uit hetzelfde onderzoek bleek ook dat onze leraars minder uren in de klas vol maken dan hun buitenlandse colle-

ga's. Van Damme vraagt zich voorts af of het normaal is dat in de lagere klassen van het secundair onderwijs meer leerlingen zitten dan in de hogere klassen, gemiddeld 18 in het eerste en 13 in het laatste leerjaar van het ASO.

raars misnoegd over de nieuwe richtlijnen voor het maken van **geschiedenisboeken** voor het onderwijs. Voortaan wordt het uit het hoofd leren van feiten en data vervangen door **thema-georiënteerd leren**. In de klas moeten de leerlingen discussiëren over historische vraagstukken aan de hand van bronnenmateriaal. Tegenstanders vrezen voor een beklemtoning van vooral de negatieve aspecten van de Amerikaanse geschiedenis. ■

Scholen naar het ziekenhuis. De scholen in het basis- en secundair onderwijs zijn voortaan zelf verantwoordelijk voor het onderwijs aan hun leerlingen die in het ziekenhuis liggen, althans in Nederland. Tot voor kort stonden aparte **ziekenhuisscholen** daarvoor in. De dertien bestaande ziekenhuisscholen worden nu vervangen door vijf ziekenhuiscentra in Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Groningen en Nijmegen. Ieder centrum moet het onderwijs in zijn regio organiseren in samenwerking met de **thuischool** van de patiënt om het onderwijsaanbod vast te stellen. De dertien huidige ziekenhuisscholen hebben nu 570 leerlingen in 150 verschillende ziekenhuizen. De schoolleidingen in de nieuwe centra kunnen zelf bepalen hoeveel medewerkers ze in vaste dienst nemen. Een team van oproepbare onderwijskrachten zou een onvoorspelbare piekbelasting kunnen opvangen.

Misnoegd. In de Verenigde Staten zijn le-

.../...

instaan. ■ De actie **Advocaat in de school** kende een groot succes. Meer dan 900 juristen hebben vorig trimester in ruim 1500 klassen van alle onderwijsnetten zowat 35.000 jongeren toelichting gegeven over hun rechten en over thema's als democratie, justitie en de rechten van de mens. ■ De nieuwe televisiezenders Ka 2 en VT4 en de vele regionale tv-stations lokken steeds meer jongeren naar de **filmhogescholen**. ■ De Vlaamse regering geeft jaarlijks **36.690 frank** uit per inwoner voor onderwijs. De Waalse 35.270 frank. ■ De Vlaamse regering trekt de komende twee jaar 14 miljoen uit voor het onderzoek van de Vlaamse, Limburgse en Brabantse **dialecten**. ■

Bij de burelen

In de **Franse Gemeenschap** worden waarschijnlijk de hogescholen in september 1996 gegroepeerd. In een vroeger voorstel moesten de 113 instellingen fusioneren tot 26. Na vrijwillige fusies zouden er nu 45 overblijven. ■ Nog vijf jaar mogen **Nederlandse scholen** in het buitenland rekenen op financiële steun uit Den Haag. Nadien krijgen ze wegens bezuinigingen geen subsidie meer. Dit heeft o.a. gevolgen voor Nederlandse scholen in België. ■ De Nederlandse regering wil bijna 10 miljard frank **besparen in het hoger onderwijs**. Vanaf 1997 zouden de studenten daarvan 4 miljoen frank voor hun rekening moeten nemen. Een forse verhoging van het inschrijvingsgeld lijkt onafwendbaar. ■ In **Frankrijk** eisen leerlingen, studenten, leraars, professoren en vorsers meer middelen voor onderwijs en onderzoek. Ze gingen daarvoor in staking. De manifestanten zijn ook bezorgd over de afbraak van de openbare school. ■ In de **Duitse** verwerkingsindustrie (vooral in de metaal-, automobiel- en elektriciteitsindustrie) recrutereren steeds meer ondernemingen leraars en docenten voor hun interne vormingsafdeling. Tussen juni 1993 en juni 1994 werden zowat 1000 dergelijke vacatures gepubliceerd. ■ In Groot-Brittannië zijn in privé-scholen **lijfstraffen** nog steeds een gangbare praktijk. Onder meer daarom beschuldigt een commissie van de VN de Britse regering ervan de Conventie van de Rechten van het Kind te schenden. ■

Tot nu toe mag een regent drie vakken onderwijzen in de eerste én tweede graad ASO en TSO en overall in het BSO en BuSO. De onderwijsminister versmalde de onderwijsbevoegdheid tot drie vakken in de eerste en één vak in de tweede graad. De regenten vreesden dat daarmee hun onderwijsterrein open werd gezet voor de academisch opgeleide leerkrachten, de licentiaten.

In de aangepaste beleidsnota zegt de minister dat de hervorming geen alibi mag zijn om de aanwezigheid van de verschillende soorten onderwijsgevenden te veranderen. Het evenwicht moet worden behouden in het secundair onderwijs. De eerste graad van het secundair onderwijs blijft voor de regent. De derde graad SO is voor de vakspecialist (licentiaat, gegradueerde, ingenieur enz.). De tweede graad blijft een ontmoetingsplaats voor regenten en licentiaten, in een sterkteverhouding gelijk aan vandaag.

Het jongste beleidsvoorstel voor de vernieuwing van de lerarenopleiding stuitte op heel wat verzet van de regenten. Er kwam een topberaad in Elewijt waarop verantwoordelijkheden uit het onderwijsveld hun kritiek konden uiten. Het overleg mondde uit in een tweede versie van de beleidsnota: «De lerarenopleiding: een nieuwe uitdaging, een nieuwe kans». De Vlaamse regering buigt zich nu over het ontwerpdecreet. Maar de hervorming zou ook naar de volgende regering doorgeschoven kunnen worden.

De beleidsnota voor de hervorming van de lerarenopleiding ontlokt vooral bij de (toekomstige) regenten voor protest.

Opleiding krijgt drie gewichten

Depannage

Het huidige systeem van vereiste, voldoende geachte en andere bekwaamheidsbewijzen blijft behouden, zo beklemtoont de minister voor het eerst. Het vereiste bekwaamheidsbewijs wordt behaald in de specialiteit van het te onderwijzen vak. Maar voldoende geachte bekwaamheidsbewijzen geven de mogelijkheid dat een leerkracht vakken onderwijst buiten zijn specialiteit. De andere bekwaamheidsbewijzen vervullen de rol van depannage, waarbij de inrichtende macht verklaart dat er geen overige kandidaten met vereist of voldoende geacht bekwaamheidsbewijs werden gevonden.

Dit betekent concreet dat de inrichtende macht van een secundaire school autonoom over haar eigen personeelsbeleid mag beslissen. Of in meer

officiële termen: aan de plaatselijke scholen wordt de kans geboden om een volwaardig personeelsbeleid te voeren in het kader van de eigen pedagogische visies en accenten. Een regent mag bijgevolg wel eens een vak geven waarvoor hij eigenlijk niet bevoegd is, als de directie niemand anders vindt. De school mag ook vrijer beslissen of ze een regent of een licentiaat inzet.

Voor de eerste graad SO is de opleidingsdoelstelling een semi-polyvalente leraar die basiskennis en -vaardigheden bij jongeren kan aanbrengen. Om dit waar te maken is er behoefte aan een leraar die de leerlingen vanuit verschillende vakgebieden kan benaderen. Daarom worden basisclusters van opleidingseenheden eerste graad aangeboden. Uit die basiscluster diept de student tijdens zijn initiële opleiding één opleidingseenheid uit voor de tweede graad. Dit wordt doorgetrokken naar de derde graad BSO voor de algemene vakken.

Gewichten

Groep 1 bevat opleidingseenheden met gewicht 1: aardrijkskunde, geschiedenis, engels, wiskunde, fysica, Latijn (alleen als initiatie in de 1ste graad), buretica, technisch- technologische opvoeding (geen uitbreidingsmogelijkheden naar de 2de graad), chemie (kan enkel voor de 2de graad uitgediept worden als én fysica én biologie in het basiscluster voor de eerste graad worden gekozen), biologie, Frans, Nederlands, project algemene vakken, godsdienst/niet-confessionele zedenleer, economie, kleding, Duits (als uitdieping 2de graad) en bewegingsrecreatie.

Groep 2 bevat opleidingseenheden met gewicht 2: mechanica-elektriciteit, voeding/verzorging-kleding, handel-burotica, bio-esthetiek-haartooi, hout-bouw, biotechnieken-land-en tuinbouw, muzikale en plastische opvoeding (Doordat er voor de lerarenopleiding MO en PO meestal geen voldoende vooropleiding in het voltijds SO is en omdat het aanbrengen van een culturele en artistieke attitude vrij specifiek is, worden MO en PO elk voor twee opleidingseenheden geteld. Hierbij kan de student dan aansluitend één opleidingseenheid uit groep 1 nemen.), lichamelijke opvoeding (Krijgt het gewicht van twee opleidingseenheden en bevat meteen LO lager onderwijs, met in het curriculum de nadruk op het werken als leermeester LO binnen het specifieke concept van het lager onderwijs.)

Uit deze twee groepen kan het departement lerarenopleiding van een hogeschool, in samenspraak met de studenten en afhankelijk van de plaatselijke mogelijkheden, opleidingseenheden samenbrengen voor een totaal gewicht van drie eenheden. In principe is de clustering vrij.

Uitdieping van één opleidingseenheid van het basiscluster verleent het vereiste bekwaamheidsbewijs tweede graad en voor de algemene vakken ook het vereiste bekwaamheidsbewijs voor de derde graad BSO. In de vooraf geclusterde opleidingseenheden zoals mechanica-elektriciteit wordt slechts één opleidingseenheid uitgediept naar de tweede graad SO. ■

Het beleidsvoorstel *De lerarenopleiding: een nieuwe uitdaging, een nieuwe kans* (februari '95) kunt u aanvragen bij het CID - Koningsstraat 71 - 1000 Brussel - ☎ 02-219 18 00

KLASSE

GRATIS NAAR PARADISIO

In de provincie Henegouwen ligt een paradijselijk park. Rond de overblijfselen van een oude cisterciënzerabdij leven meer dan 2500 vogels van 300 verschillende soorten. KLASSE nodigt 2000 lezers uit om op 25 maart of 4 april gratis kennis te maken met PARADISIO. Op uw wandeling door deze lusttuin staat u oog in oog met toekans, ibissen, ooievaars, lepelaars, pinguïns, pelikanen en noem maar op wat vleugels heeft. Een park van 52 hectaren met 300 jaar oude bomen, meren en een riviertje, een neo-klassiek kasteel, een abdijboerderij en de historische rijkdom van een ver verleden. Als u er toch eens wilt uitvliegen, waarom niet meteen naar een vogelparadijs?

NAAR HET VOGELPARADIJS **a**

PARADISIO is nog maar één jaar open maar het is een publiekstrekker van formaat. Het park is nu ook klaar om de Vlaamse scholten te ontvangen. Daarom kunnen lezers van KLASSE op zaterdag 25 maart en dinsdag 4 april gratis kennis maken met dit aardse paradijs. Voor duizend lezers liggen er telkens **twee gratis toegangskarten** klaar. U ziet er de mooiste **vogels** van de schepping in een uitzonderlijk kader. Zo stapt u binnen in de tropische serre met toekans en paradijsvogels. U wandelt door een volière van 100 m lang en 15 m hoog met rode ibissen, witte lepelaars, arenden en gieren. Het domein is 52 hectaren groot. Op uw wandeling ontmoet u pelikanen, aalscholvers, pinguïns en steltlopers. Meer dan 2500 vogels van 300 verschillende soorten. Het is een echte **lusttuin** met lindes, esdoornen en eeuwenoude oostersse platanen. Daarnaast is er een ongeëvenaarde rijkdom aan bloemen en planten, een charmant riviertje en 12 hectaren meren en vijvers. Het domein heeft een indrukwekkend **historisch verleden** en daar kunt u nog veel van bewonderen. Van de 12de-eeuwse cisterciënzerabdij resten nog de ondergrondse crypte, grafnissen, de abdijtoren enz. Naast het neo-klassieke kasteel vindt u ook nog een oude abdijboerderij met een merkwaardig koetshuis (en een fraaie duiventil!). Er is een restaurant, een kinderboerderij en een grote speeltuin met de hoogste touwenpiramide ter wereld (13 meter). Paradijsio is geen natuurreservaat en geen zoo. Het is een uniek project, volledig gericht op ontdekking van de natuur en een betere kennis van ons milieu. Langs het hele wandelparcours staan trouwens duidelijke borden met didactische uitleg. Maar de lezers van KLASSE krijgen tijdens de twee speciale open-deurdagen ook de knappe **pedagogische mappen** mee naar huis (over de geschiedenis van het domein, over vogelkunde en met een ludiek schrift voor de leerlingen). Het pedagogisch team staat klaar voor alle uitleg en eventuele reseruaties van schoolreizen. Stickers, folders en affiches krijgt u zo mee. Dit zijn de **normale toegangsprijzen**: 385 fr. voor volwassenen, 335 fr. voor 60-plussers, 250 fr. voor kinderen tussen 3 en 18 jaar, gratis voor kinderen onder de 3 jaar. En dit zijn de **groepstarieven** (min. 20 personen): 335 fr. voor volwassenen en 60-plussers, 195 fr. voor kinderen tussen 6 en 18 jaar, 150 fr. voor kinderen tussen 3 en 6 jaar, gratis voor kinderen onder de 3 jaar. **Het gratis aanbod geldt alleen voor leerkrachten en hun partner. Als u bij de 1000 gelukkigen bent ontvangt u thuis twee gratis toegangskarten. Wie uit de boot valt, krijgt toch nog een folder met meer uitleg.**

Paradijsio ligt aan de RNS6 tussen Bergen (Mons) en Aat (Ath)

Autosnelweg A8 Brussel-Doornik - afrit 29 (Ghislenghien)

Autosnelweg A7/E19 Brussel-Parijs en/of Luik-Bergen (E42) - afrit 23 of 23bis (richting Aat/Ath)

Autosnelweg Gent-Brussel - afrit 17 (richting Geeraardsbergen, Lessines, Ghislenghien).

Verder volgt u de borden Parc Paradijsio en/of Domaine de Cambron.

Het park is elke dag open van 21 maart tot 15 november, tussen 10 u. en 19 u. Een bezoek duurt twee tot vijf uur. De kassa gaat om 17 u. dicht.

Parc Paradijsio - Domaine de Cambron - 7940 Cambron-Casteau - ☎ 068-45 46 53

KLASSE-SERVICE **a**

• SCHOLIEREN IN BOSNIË

Scholien die willen corresponderen (video's, brieven, tekeningen enz.) met scholien uit het Bosnische Tuzla of deze scholien ook materieel willen helpen krijgen meer informatie en adressen van onderwijzer *Jos Geudens - Dascottelei 34 - 2100 Deurne - ☎ 03-321 23 15*

• AUTO-ONDERDELEN

U hebt auto-onderdelen (van koetswerk over mechanische stukken tot volledige motoren en versnellingsapparaten) nodig op school? U kunt ze **kopen, huren of ruilen** bij de *vzw Onderdelengarage-Posthof - Kempenaarweg Hall 1 - 2030 Antwerpen - ☎ 03-541 62 45.*

• FILOSOFIE

Herman Lodewyckx - Frère Orbanstraat 112 bus 2 - 8400 Oostende - ☎ 059-70 07 29 zoekt contact met collega's die filosofie geven in het ASO of het HOBu voor uitwisseling van ervaringen en voorbereiding van een internationale ontmoeting.

• WEERZIEN

Jos Temmerman - P. Vandemaerelaan 13 - 8420 De Haan - ☎ 059-23 47 53 organiseert een reünie van de onderwijzerslichting 1964 van de normaalschool Karel Buls uit Brussel.

• AQUAREL

Nog enkele deelnemers (leerkrachten?) gezocht voor een 10-daagse **cursus aquarel** in Toscane (14 km van Firenze). Enige voorkennis mag. Reis en verblijf op appartement in half-pension kosten ± 23.500 fr.

vzw Kompas - Veerle Boets - Kapelsestraat 148 - 2950 Kapellen - ☎ 03-664 98 22

TICS EN TOURETTE **a**

Eén op 500 mensen zou lijden aan het *Tourette Syndroom*: **meervoudige, vocale en motorische tics** die ernstige psychische en sociale gevolgen kunnen hebben. De *Vlaamse Patiëntenvereniging Gilles de la Tourette* begeleidt patiënten en hun familie. Voorts wil zij kinderen met dit probleem zo vroeg mogelijk opsporen. Via het eigen patiëntenkrantje, lezingen en infobrochures probeert de vereniging bijvoorbeeld alle onderwijsinstellingen te bereiken. Op 25 maart is er een speciale Tourette Syndroom-dag in Cultureel Centrum «Oud Gasthuis» in Wijnegem met Belgische en buitenlandse gastsprekers.

Vlaamse Patiëntenvereniging Gilles de la Tourette vzw - Vera Casier - J. Nauwelaertsstraat 7 - 2110 Wijnegem - ☎ 03-353 67 91

GRATIS NAAR PARADISIO

Ja, ik ben leerkracht en ontvang graag twee gratis toegangskarten voor de pedagogische opendeurdagen in Paradijsio op:

zaterdag 25 maart

dinsdag 4 april

NAAM:

ADRES:

FUNCTIE:

LEERJAAR:

NAAM EN ADRES VAN DE INSTELLING:

Stuur deze bon meteen op naar PARADISIO - DOMAINE DE CAMBRON - 7940 CAMBRON - CASTEAU.

• PATAGONIË: 19/3 TOT 15/4

Patagonië, het meest zuidelijke deel van Zuid-Amerika, is zo'n beetje het einde van de wereld. Dit tentoonstellingsproject verenigt **fantasie en werkelijkheid** in één geheel. Het richt zich tot leerlingen lager onderwijs en bestaat uit twee delen. In een **workshop** (500 fr. voor 20 leerlingen, duur: 2 lesuren)

ZEKER ZIEN.

werken de leerlingen eerst rond het fenomeen «tentoonstelling» en vervolgens rond Patagonië zelf. Hierbij worden fantasie en realiteit tot één geheel verweven. Het tweede gedeelte is een **geleid bezoek** aan de tentoonstelling (500 fr. voor 20 leerlingen). Daar wordt de fantasie van de kinderen verbonden met die van de ontwerpers van de tentoonstelling. Scholen uit het Brusselse kunnen de workshop vooraf in hun school organiseren en dan na 19 maart een bezoek brengen aan de tentoonstelling. Scholen buiten Brussel kunnen workshop en tentoonstellingsbezoek combineren op één dag (na 19 maart).

Gemeenschapscentrum De Markten - Oude Grasmarkt 5 - 1000 Brussel - ☎ 02-512 34 25

• IN DE SCHADUW VAN BABEL: TOT 26/3.

Meer dan 500 onuitgegeven archeologische voorwerpen en kunstwerken uit Belgische privé-collecties illustreren de geschiedenis van het **Oude Nabije Oosten** én plaatsen deze Bijbelse verhalen opnieuw in hun historische context.

De toegangsprijs bedraagt 180 fr. Schoolgroepen betalen 80 fr. per leerling. Een geleid bezoek kost 1200 fr. (maximum 15 leerlingen) en een catalogus kost 850 fr.

Bank Brussel Lambert - Koningsplein 6 - 1000 Brussel - ☎ 02-547 22 92

• NAAR DE FUNDAMENTEN VAN DE MATERIE, GISTEREN EN VANDAAG: 30/4 TOT 28/5

Een dubbele tentoonstelling toont in een eerste luik het onderzoek naar de structuur van de materie (o.a. de Belgische experimentele deeltjesfysica komt aan bod). Daarnaast wordt de geschiedenis van de wetenschap geïllustreerd, met de congressen voor natuurkunde begin deze eeuw in Brussel als uitgangspunt. De tentoonstelling bestaat uit panelen, schaalmodellen, videofilms, interactieve computerprogramma's, foto's, biografieën, uitleg over fysische concepten enz. De tentoonstelling vindt plaats in het **Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen** - Vautierstraat 29 - 1040 Brussel.

De toegang is gratis. Een geleid bezoek (voor studenten vanaf de derde graad se-

b

cundair onderwijs) is eveneens gratis (op voorhand reserveren op ☎ 02-627 42 52). De leerkracht krijgt dan een documentatie-map ter beschikking.

Op 29 april is er een speciale informatiedag met doorlopende activiteiten voor leerkrachten natuurkunde en scheikunde (schriftelijk reserveren bij Dienst ELEM). Op 10 mei is er een (gratis en voor iedereen toegankelijk) colloquium in de ULB (*Triomflaan - 1050 Brussel*) rond de thema's van de tentoonstelling.

Inlichtingen: Catherine De Clercq - Dienst ELEM - VUB - Pleinlaan 2 - 1050 Brussel - ☎ 02-629 32 08 - fax 02-629 38 16

• STEEK JE KOP EENS IN HET ZAND: 20/3 TOT 10/9

Wat aten en dronken onze voorouders? Hoe woonden ze? Welke beroepen oefenden ze uit? Het leven van vroeger (prehistorie, Romeinse tijd en middeleeuwen) wordt in deze **doe-tentoonstelling** vergeleken met wat we nu zoal uitspoken. Bij elk onderwerp horen een doe-spel en een paar vraagjes. U begeleidt zelf deze ontdekkingstocht. Een kleurcode en een lesbrieft (10 fr. per leerling) zorgen daarbij voor een ordentelijk verloop.

De toegang is gratis. Het tentoonstellingsbezoek duurt 2 lesuren voor leerlingen van 10 tot 14 jaar.

Op woensdag 22 maart is er een studienamiddag voor geïnteresseerde leerkrachten (vooraf reserveren!). U kunt dan kennis maken met alles wat het museum te bieden heeft én u krijgt zelfs al informatie over een goednieuw onderwijsproject dat pas in oktober van start gaat.

Provinciaal Archeologisch Museum van Zuid-Oost-Vlaanderen - Padestraat 7 - 9620 Velzeke - ☎ 09-360 67 16

s

• KINDERATELIERS

Leerlingen van het basisonderwijs en de eerste graad secundair onderwijs kunnen in het Vlaamse Tervuren kennismaken met de **dieren van de Afrikaanse savanne**. Detailfoto's en videomateriaal leggen de basis voor een atelierwerking in wedstrijdvorm: de leerlingen voeren in twee groepen allerlei opdrachten uit.

Dit museumbezoek annex atelier duurt 2.30 u. en kost 3000 fr. voor 25 leerlingen. Een andere mogelijkheid is een atelier rond Afrikaanse muziek en in mei start een atelier over Afrikaanse kunst.

Koninklijk Museum voor Midden-Afrika - Educatieve Dienst - Leuvensesteenweg 13 - 3080 Tervuren - ☎ 02-769 52 00

WERK BIJ UNESCO

De UNESCO meldt ons enkele openstaande betrekkingen:

- 1 attaché d'information (région arabe);
- 1 chef de section (archiviste en chef);
- 1 spécialiste principal du programme voor het project Education et information en matière d'environnement et de population pour le développement humain
- 1 spécialiste du programme en sciences de l'ingénieur (Bureau régional de science et de technologie pour les Etats arabes);
- 1 conseiller en éducation en coordonnateur du programme APPEAL (Bureau régional principal pour l'Asie et le Pacific in Bangkok);
- 1 spécialiste du programme en matière de planification et de gestion de l'éducation (idem).

Voor meer informatie wendt u zich tot: Nationale Commissie van de Unesco - G.H. Dumont, secretaris-generaal - Ministerie van Buitenlandse Za-

ken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking - Quatre Brasstraat 2 - 1000 Brussel - ☎ 02-516 84 57

CONFUSION

Op 8 en 9 april kunnen **sf-lezers, fantasy-liefhebbers en horroradepten** hun hart ophalen in Geraardsbergen op **ConFusion**. Er is een filmprogramma met 14 langspeelfilms, er zijn lezingen over allerlei onderwerpen én er is een **verhalenwedstrijd**. Elke bezoeker van Confusion kan deelnemen. Op zaterdag 8 april om 9 u. 's morgens krijgt u een thema opgegeven. U hebt dan twee uur de tijd om rond dit thema een «vignet» te schrijven, d.w.z. een kortverhaal van maximum 250 woorden. Deelnemen aan ConFusion kost 1150 fr. (1050 fr. als u betaalt vóór 15 maart), souvenirboek inbegrepen.

ConFusion - Peter Motte - Abdijstraat 33 - 9500 Geraardsbergen - ☎ en fax 054-41 46 47

AARDRIJKSKUNDE EN GESCHIEDENIS S

• Het **netoverschrijdend symposium** *Creatieve studie van het landschap als erfgoed* vindt plaats op zaterdag 25 maart in Brugge. Het symposium richt zich naar leerkrachten aardrijkskunde secundair en hoger pedagogisch onderwijs én naar regentaatsstudenten aardrijkskunde. Het is een organisatie van de *Vereniging Leraars Aardrijkskunde (VLA)* vzw en het *Departement voor Lerarenopleiding* van de Universiteit Gent.

Deelnemen kost 950 fr. VLA-leden betalen 700 fr. en studenten 400 fr. U kunt ook middagmalen (550 fr.) en het Departement Onderwijs betaalt uw reiskosten terug.

VLA-Noordwestvlaanderen vzw - Hilde Baele - G. Davidstraat 29 - 8000 Brugge - ☎ 050-31 00 83

• België: Het **democratiseringsproces - Politiek in het jaar 2000** is een **colloquium** van de *Vereniging Leraren Geschiedenis en MAVO (VLG)*. Op het programma staan enkele lezingen en een bezoek aan de tentoonstelling *Renaissance in meervoud* (8ste-16de eeuw). Alles vindt plaats op 11 maart in de KU Brussel (*Vrijheidslaan 17 - 1080 Brussel*).

Deelnemen kost 500 fr. VLG-leden betalen 400 fr. U kunt ook middagmalen (450 fr.).

VLG - Lieve Declerck - Roelandsveldstraat 15 - 1700 Dilbeek - ☎ 02-567 14 15

WEDSTRIJDEN

• AFVAL

Leerlingen uit het secundair (individueel of in groep) worden uitgedaagd om afvalmaterialen te recupereren en er een nieuwe bestemming aan te geven. Dit kan een **kunstvoorwerp** zijn of een **gebruiksvoorwerp**. Er zijn twee leeftijdsgroepen: 12 tot 15 jaar en 15 tot 18 jaar. De prijzen: verrekijkers, reiskoffers uit gerecycleerd blik en milieuvriendelijk schoolgerief. Inschrijven vóór 28 maart. Inleveren uiterlijk op 28 april.

Provinciaal Instituut voor Milieu Educatie (PIME) vzw - Mechelse Steenweg 365 - 2500 Lier - ☎ 015-31 95 11

• ALS IK HET EENS IN HET VLAAMSE PARLEMENT MOCHT ZEGGEN...

Leerlingen van de derde graad secundair onderwijs schrijven in klasverband een **redevoering** waarin de spreker zich tot het Vlaamse parlement richt. Het onderwerp is vrij, maar de wedstrijdbrochure suggereert enkele thema's. De tekst is maximum 1200 woorden lang. De 10 beste klassen houden hun redevoering op 23 juni voor het parlement. Daar worden de winnaars bepaald en de prijzen uitgereikt (prijszomp van 350.000 fr.). Tekst en inschrijvingsformulier uiterlijk op 31 maart inleveren.

Vlaamse Raad - *Wedstrijd «Als ik het eens...»* - *Paleis der Natie - Natieplein 2 - 1000 Brussel* - ☎ 02-513 99 50 (*Kris Van Esbroeck; werkdagen van 10 u. tot 12 u.*)

• EEN HAAR IN UW GLAS?

Op zondag 19 maart organiseert het KTA GO De Panne twee wedstrijden die verder weinig met elkaar hebben te maken. Enerzijds is er het *Kampioenschap van het Gemeenschapsonderwijs voor Haartooi en Bio-esthetiek*. Anderzijds nemen jonge barmannen en -vrouwen het tegen elkaar op in de wedstrijd *Young Bartender*. Zij schudden om ter mooiste **cocktails** uit hun shakers. Bijkomende moeilijkheid: de helft van de cocktails moet alcoholvrij zijn.

KTA De Panne - Y. Ghys (*Haartooi*) of G. Franck (*Young Bartender*) - St. Elisabethlaan 2 - 8660 De Panne - ☎ 058-41 26 71 - fax 058-42 02 21

• JONGERENPRIJZEN LEEFMILIEU 1995

Leerlingen uit het hele secundaire onderwijs (tot 20 jaar) kunnen meedingen naar de *Jongerenprijzen Leefmilieu 1995*. Zij maken in klasverband een verhandeling (max. 10 tot 25 blz.) rond één van deze thema's: *Wees goed jegens één of Chloor in het dagelijkse leven*. De beste verhandelingen (één per thema) worden beloond met 50.000 fr. De jury houdt rekening met de leeftijd en de studierichting van de deelnemers. U moet de verhandeling inzenden vóór 31 maart.

De prijsuitreiking gebeurt door Prins Laurent op 6 mei in de Antwerpse Zoo tijdens een **familiedag**. U vindt er een symposium rond huisdieren, een paneldiscussie over chloor in het dagelijkse leven, milieustands enz. Daarnaast kunt u natuurlijk de zoo voor én achter de schermen bezoeken.

Alle deelnemende leerlingen hebben die dag gratis toegang tot de zoo. Andere bezoekers betalen 250 fr. (enkel de milieudag), 450 fr. (volwassenen; toegang tot de zoo inbegrepen) of 300 fr. (kinderen tot 12 jaar; toegang tot de zoo inbegrepen). Een rondleiding achter de schermen kost 50 fr. (op voorhand reserveren!).

Jongerenprijzen Leefmilieu 1995 - S. De Nollin, coördinator MENS - Te Boelaarlei 23 - 2140 Antwerpen - ☎ 03-322 74 69

RODE KRUIS

Het *Jeugd Rode Kruis* zoekt **vrijwillige medewerkers voor haar kustactie**. Deze actie loopt van 14 juli tot 30 juli (eerste periode) en van 30 juli tot 13 augustus (tweede periode). Bedoeling is de werking van het Rode Kruis bekend te maken bij het grote publiek. Een ploeg van een 25-tal vrijwillige **animatoren** verspreidt de rodekruisgedachte via allerlei educatieve activiteiten en spelen (kwis, tentoonstelling, demonstraties, talkshow met bekende Vlamingen enz.). Daarnaast is er een technisch team (technici, chauffeurs, koks enz.). Het Jeugd Rode Kruis mikt o.a. op jonge leerkrachten die zich door deze actie aangesproken voelen.

Op 18 en 19 maart is er een informatie-, opleidings- en voorbereidingsweekend in Dworp.

Rode Kruis-Vlaanderen - Vleurgatsesteenweg 98 - 1050 Brussel - ☎ 02-645 44 20

KUNST EN CULTUUR

Het tijdschrift *Kunst & Cultuur* verschijnt 10 maal per jaar en overschouwt het hele culturele landschap: tentoonstellingen in binnen- en buitenland, concerten, voorstellingen, boeken, cd's, films enz. De jaargang 1995 brengt één grote nieuwigheid: voortaan is er elke maand een groot dossier rond een actueel onderwerp. Zo gaat het maartnummer n.a.v. de tentoonstelling *Fiamminghi a Roma* uitgebreid in op de schilders, graveurs en beeldhouwers uit onze contreien die in de 16de eeuw over de Alpen trokken.

Kunst & Cultuur lanceert een **speciale actie**: gedurende de hele maand maart kunnen leerkrachten (en leerlingen van de derde graad SO) een abonnement nemen met een fikse korting. U betaalt 1100 fr. voor tien nummers i.p.v. 1500 fr. Als welkomstgeschenk ligt er daarenboven een recent Nederlandstalig boek voor u klaar. U kunt zich abonneren met een cheque of via overschrijving op rekeningnr. 210-0054230-59 van *Kunst & Cultuur - Paleis voor Schone Kunsten - Koningsstraat 10 - 1000 Brussel* - ☎ 02-507 82 13

TAXANDRIA

De film *Taxandria* van Raoul Servais gaat op 15 maart in roulatie. Het is een indrukwekkende combinatie van animatie en live-opnamen. Vijfhonderd lezers van KLASSE kregen al twee gratis tickets om met de film te gaan kennis maken. En nu krijgt u de kans om uw leerlingen een **projectie in schoolverband** te laten bijwonen. Groepen van minstens 20 leerlingen betalen dan een voordeeltarief van 150 fr. per leerling. Voor leerkrachten die zo'n projectie reserveren is er ook een gratis pedagogisch dossier voor de naverwerking in de klas.

U kunt reserveren op ☎ 02-478 04 50 (Brussel), ☎ 03-541 11 10 (Antwerpen), ☎ 09-225 48 38 (Oost-Vlaanderen), ☎ 013-55 14 43 (Limburg) en ☎ 016-29 30 30 (Vlaams-Brabant).

Kinopolis Film Distribution - Eeuwfeestlaan 20 - 1000 Brussel - ☎ 02-478 04 50

ALGEMEEN

a

• VLAAMS TIJDSCHRIFT

Vlaanderen brengt elk jaar vijf themanummers over **cultuur in onze contreien**. Het eerste nummer van 1995 handelt over de cultuur-historische relatie tussen Bourgondië en Vlaanderen.

Vlaanderen - Hondstraat 6 - 8700 Tielt - 350 fr. voor dit nummer, 850 fr. voor de hele jaargang op rekeningnr. 712-1102147-19

ZEKER LEZEN.

• MUZIKALE OPVOEDING

Het tijdschrift *Ouverture* wil het vak muzikale opvoeding stimuleren en herwaarderen. Het zal voortaan ook leerkrachten basisonderwijs nieuw materiaal, nieuwe werkvormen enz. laten ontdekken omdat dáár de muzikale ontplooiing van elk kind al begint.

Ouverture - Muziekleraars van het Vrij Onderwijs (MVO) - Frans Lambrechts - Tielstraat 5 - 3391 Meensel-Kiezezem - ☎ 016-63 30 79 - 890 fr. voor zes nummers of 1000 fr. voor zes nummers én lidmaatschap MVO

• SEKSUELE VORMING

Het CGSO bouwde een raamwerk om alle aspecten van seksuele en relationele vorming een plaats te geven. U krijgt geen kant en klare oplossingen voorgeschoteld, wél ideeën om seksualiteit per leeftijdsgroep bespreekbaar te maken.

Seksuele vorming. Raamwerk voor opvoeders, leerkrachten en voorlichters - Centra voor Geboortenregeling & Seksuele Opvoeding vzw - Meersstraat 138B - 9000 Gent - ☎ 09-221 07 22 - 70 blz. - 300 fr. + verzendingskosten

BASISONDERWIJS

b

• ZO DOE JE DAT!

Onder deze titel verschijnt een reeks *Prisma-pockets* over **computerprogramma's**, speciaal voor jongeren. De (jonge) lezer

krijgt stap-voor-stap informatie om vlot en goed met de computer te werken.

Zo doe je dat! (5 delen verschenen) - Het Spectrum/Standaard Uitg. - ☎ 03-239 59 00 - ± 170 blz. per deel

• BOEK ÉN THEATER

De Kapitein (vanaf 2de graad) vertelt in 240 verzen over een oude man, een schip, de tijd, de zee en...muizen. *Inge Goddijn* draagt het voor (13.000 fr., alles inbegrepen). In *Het mysterie van de verloren tijd* (1ste en 2de graad) denkt een oud vrouwtje tussen haar klokken terug aan haar kindertijd. *Poppen- en Figurentheater Toepeneus* maakte er een theaterproduktie van (12.500 fr. + reiskosten).

De Kapitein (Guy Dilez & Frank Pollet) & Het mysterie van de verloren tijd - Uitg. Abimo - ☎ 052-46 24 07 - 2 x 32 blz. - 2 x 290 fr. - 10 % korting voor scholen

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

S

• TALEN OP CD-ROM

Méer dan 20 softwareprogramma's om talen te leren (Frans, Engels, Duits, Nederlands voor Franstaligen, Spaans, Italiaans) staan nu op één CD-ROM. U hebt nodig: een MS-DOS-computer met Windows 3.1 of hoger en een CD-ROM-drive.

Didascalía CD-ROM - Van In Informatica - ☎ 03-480 55 11 - 8800 fr. (individueel gebruik) of 30.000 fr. (site licence)

• LEERMIDDELEN OP PAPIER

Het maartnummer van *Nova et Vetera* is opnieuw gewijd aan de bespreking van nieuw verschenen of grondig herwerkte leermiddelen voor de eerste graad SO en het ASO.

Leermiddelnummer - Nova et Vetera - NVKSO - Guimardstraat 1 - ☎ 02-507 07 40 - bestellen bij Uitg. Baeté - ☎ 03-889 00 51 - 200 fr. op rekeningnr. 417-1051871-73

GEDETACHEERDEN GEZOCHT

a

• GEDETACHEERDE VOOR CULTUURCEL

We kondigden het al aan in het cultuurnummer (KLASSE 51) maar nu is het definitief. Er komt een **cultuurcel** in het Departement Onderwijs. Die zal CANON heten en er wordt meteen één gedetacheerde leerkracht gezocht om dit initiatief te versterken. U bent vastbenoemd, enthousiast en creatief, hebt uw sporen verdiend in onderwijs en cultuur (en eventueel sport)? Dan komt u mee projecten uitdenken, begeleiden en opvolgen. Prospectie en ondersteuning worden afgewisseld met organisatorisch en administratief werk.

Dit is een open werving. De definitieve keuze wordt gemaakt door een jury met vertegenwoordigers van het Departement Onderwijs en externe deskundigen.

U stuurt samen met uw c.v. en een motivering voor uw aanvraag een dossiertje op met de volgende documenten:

1. Een beknopte analyse van DYNAMO 2 met een strategie voor de verdere uitbouw van dit initiatief.

2. Een 5-tal uitgewerkte ideeën om de samenwerking tussen het onderwijs en de cultuur- en sportwereld uit te bouwen.

3. Een overzichtelijke én realiseerbare lessuggestie rond een actueel kunst- of sportgebeuren (max. 1500 woorden).

Er wordt geen correspondentie (ook niet telefonisch) over deze sollicitatie gevoerd.

Stuur het hele pakketje voor 15 april 1995 naar de *Secretaris-Generaal van het Departement On-*

derwijs - sollicitatie CANON-CULTUURCEL - RAC - Arcadengebouw - 3de verdieping - 1010 Brussel

• ANDERE GEDETACHEERDEN

• *Aminabel* zoekt kandidaten voor de ondersteuning van de **Natuureducatie-cel** op het hoofdbestuur in Brussel en voor logistieke steun (secretariaat, ontvangst, rondleidingen) in de **natuureducatieve centra**. *Aminabel* is kort voor de afdeling *Algemeen Milieu- en Natuurbeleid* van de *Vlaamse Milieuadministratie* (AMINAL). Deze afdeling werkt samen met het Departement Onderwijs inzake natuureducatie.

In het kader van outplacement komen voor deze betrekkingen alle ter beschikking gestelde personeelsleden uit het onderwijs in aanmerking die ofwel niet gereïtificeerd of wedertewerkgesteld zijn, ofwel reeds gereïtificeerd of wedertewerkgesteld zijn en door een terbeschikkinggestelde kunnen worden vervangen. De voorkeur gaat naar volledig ter beschikking gestelde personeelsleden.

Uw kandidatuur wordt verwacht vóór 18 april bij *Aminal - ir. M. Cherretté - wd. directeur-generaal - Belliardstraat 14-18 - 1040 Brussel. Meer inlichtingen: A. Ovaere en W. Bourgoignie - ☎ 02-507 30 70.*

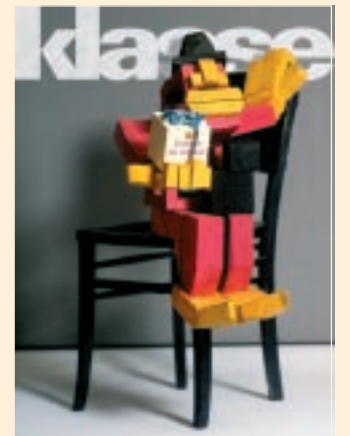
• *Humanistische Jongeren vzw - Poincarélaan 40 - 1070 Brussel - ☎ 02-521 79 20* zoekt een gedetacheerde leerkracht (vastbenoemd in officieel gesubsidieerd onderwijs en maximum 38 jaar) voor coördinatie dagelijkse werking, kadervorming, publikaties enz.

• *De Boei vzw - Esmeralda Verton - Voorhavenlaan 22c - 9000 Gent - ☎ 09-251 47 49* zoekt een gedetacheerde leerkracht kleuteronderwijs voor

een ligplaatskleuterklas voor binnenschipperskleuters in Gent.

• *ABVV-Jongeren vzw - Frank Moreels - Watteestraat 10 - 1000 Brussel - ☎ 02-513 07 74* zoekt een gedetacheerde leerkracht (maximum 40 jaar) voor geven van vorming, organiseren van nationale initiatieven en opvolgen van Europese uitwisselingen. Kandidaturen ten laatste op 10 maart.

Is de cultuurcel iets voor u?

FRANS EN DUIJS

S

• Van 1 tot 8 april kunnen regenten Frans een taal-, cultuur- en pedagogische stage volgen in het Franse Tours. Dit is een organisatie van het Departement Onderwijs en het Bureau Pédagogique (Gent).
• In augustus kunnen leerlingen met goede resultaten voor Duits een cursus volgen in Duitsland. De kandidaten zijn 16-18 jaar oud en hebben al minstens 2 jaar Duits gestudeerd. Leerlingen die mikken op studies Germaanse filologie of vertaler-tolk krijgen de voorrang. De leerkracht Duits draagt zijn leerlingen voor met een gemotiveerde aanvraag vóór 18 maart.

Inlichtingen + kandidaturen: Departement Onderwijs - Administratie Secundair Onderwijs - RAC - Arcadengebouw - lokaal 5103 - 1010 Brussel - ☎ 02-210 52 86

DE REACTIES

a

- U hebt er misschien alleen maar schele hoofdpijn aan over gehouden maar enkele honderden lezers zagen wél wat er **driedimensioneel** verborgen zat op de achterpagina van vorige KLASSE: twee reusachtige vraagtekens. Winnen een exclusief drie-dimensioneel kijkboek: Nicole Acke (Gent), Philippe Schamp (Zomergem), Trix van Batenburg (Brecht), Petrus Vanhoof (Sint-Joris-Weert) en Luc Verlinden (Viersel-Zandhoven).
- Geen interesse voor **cultuur**, durfde u zeggen? Voor de twee studiedagen rond cultuur op school (KLASSE nr. 51) in Aalst en Hasselt op 22 en 23 februari schreven onmiddellijk zo'n 1000 leerkrachten in. Meer dan dertig scholen stelden er hun projecten voor. En de rest was pure kruisbestuiving.
- Op 25 februari gingen nog eens 1000 leerkrachten naar de opera, het theater, drie musea, films en ontmoetingen rond media of literatuur. Of hoe een nummer over cultuur op school een (kwispelend) staartje krijgt.
- «Een onvergetelijke ervaring!» schreven de deelnemers aan het touwenparcours in Westmalle (**Outward Bound**). Honderden leerkrachten ontdekten er de ware team-geest. Iedereen was het erover eens: dit zouden we met onze collega's moeten overdoen. Waarop wacht u?
- Uiteindelijk konden tijdens drie weekends meer dan 1300 lezers gratis kennis maken met het **Euro Space Center** in Redu dat zich geen moeite had gespaard voor een degelijke ontvangst. Nooit zoveel gewichtloze leraars de moon-walk zien doen!
- We ontvingen meer dan zestig uitvoerige brieven op onze vraag om te reageren op de voorstellen rond **onderwijs voor zieke kinderen**. Die

werden overgemaakt aan onderwijsminister *Luc Van den Bossche*. Hij beloofde alle voorstellen grondig te onderzoeken. Wordt vervolgd.

• Een enthousiast publiek ook voor **Sneeuwitje** en **Klein Duimpje** van Landjuweel-winnaar *Poppentheater De Spiegel*. Weldra op toernee in Vlaamse scholen.

• Voor de opendeurdagen op 18 en 25 maart van het **kasteel met KLASSE** (Ooidonk) vroegen meteen meer dan 6000 lezers een toegangskaart aan. Om iedereen optimaal te kunnen ontvangen komen er extra-dagen bij. Deelnemers krijgen hun gratis kaarten thuis bezorgd.

• De jeugdboekenweek start op 9 maart. Dit zijn de winnaars van het beloofde **boek De klokken luiden witte vlokken** (Uitgeverij Bakermat): Hilde Eeckhaoutd (Kruibeke), Monique Gregoir (Gent), Mireille Devos (Waregem), Monique Hoebbers (Hasselt), C. Noyaert (Gooik), Lieve Surmont (Aalst), Nadine Degryse (Eernegem), Denise Vandenberg ('s Gravenvoeren), Karlijn Decraecke (Gistel-Snaaskerke) en Jo Hendrickx (Lier).

• Hier ligt ook een stapel bijzonder zinnige voorstellen en ideeën voor **cultuur op school**. Verhuist meteen naar de cultuurcel. Winnen een **beeldje** in keramiek: Monique Snoeckx (Schilde), A. Hamel (Gent), Patrick Adam (Torhout), Gilbert Buekenberghs (Heusden-Zolder), Philippe Debaere (Beveren-Leie), en Dirk Arras & Betty Carrijn (Lint).

Winnen een **boek**: Mevr. Melsen-Vercauteren (Wezemaal), Bie Oppers (Lier), Magda Mommaerts (Deurne), Fred Jonckers (Diest), Ingrid Buys (Hofstade), Fransien Vander Meersch (Loppem), Erik De Witte (Stekene-Kemzeke), Frieda Helsen (Antwerpen), St. Bavohumaniora (Gent) en Herman Froominckx (Mechelen).

CURSUSSEN EN STUDIEDAGEN

ALGEMEEN

- Omgaan met **macht en onmacht**: 27/4 en 4/5.
UPV - VU Brussel - Pleinlaan 2 - 1050 Brussel - ☎ 02-641 27 50
- **Afrikaanse dans**: 18/3.
ILOK Parnas - Katrien De Cuyper - Stationsstraat 301 - 1700 Dilbeek - ☎ 02-466 51 51
- Workshop **Logo voor Windows**:

ZEKER DOEN.

8/3 in Roeselare, Antwerpen en Hasselt; 22/3 in Hasselt.
Gratis kennismaking voor leerkrachten basis-, buitengewoon en hoger onderwijs.
Pedagogische Stuurgroep Informatica - Monique De Visscher - Guimardstraat 1 - 1040 Brussel - ☎ 02-507 07 71

BASISONDERWIJS

- **Ten huize van het Kind**: Alles kan met **kranten** (21/3); **Toffe taalspelletjes** voor kleuters (18/4); Nee, nee en nog eens nee!: kleuters kunnen **koppig** zijn (16/5); Oh, die lieve **pestkopjes** (20/6).

Internationaal Huis van het Kind - Nieuwelaan 63 - 1860 Meise - ☎ 02-269 71 80

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

- **Vakgerichte nascholing**: **Taaldag 1995** voor alle leerkrachten Duits, Engels, Frans en Nederlands (22/4); **Spaans**: Jornada Didáctica (13/5); **Economische Wetenschappen/Nederlands**: Zakelijke communicatie (19/4); **Engels**: Anthony Burgess: A Clockwork Orange & Jean Rhys: Wide Sargasso Sea (22/3); **Automechanica**: Bijspuittechnieken voor fabriekslakken op waterbasis (3/5, 10/5, 17/5 of 24/5 in Mollem); **Bouw**: Kostprijsberekenen (15/3); **Elektronica**: Lab-View presentatie (22/3); **Digitale radio omroep** (24/4 in Brussel); **Tango** - kennismaking (17/5 in Mechelen); **Mechanica**: Materiaalonderzoek voor lasers (18 en 25/3 in Hoboken); **Sanitair-Centrale Verwarming**: Nieuwe brandertechneken (22/3, 26/4 of 10/5 in Zaventem).
Centrum voor Didactiek - UFSIA - Prinsstraat 8 - 2000 Antwerpen - ☎ 03-220 46 80

- **Engels**: Vocabulary: 22/3.

The British Council - Jozef II Straat 30 - 1040 Brussel - ☎ 02-219 36 00

- **Vakoverschrijdend**: Gezondheidseducatie: 26/4.

Voor docenten PHO: Begelei-

dingsdidactiek voorstagebegeleiders: reeks 1 (22 en 29/4 en 13/5) en reeks 2 (14 en 23/11 en 1/12).

VUB - IDL - Pleinlaan 2 - 1050 Brussel - ☎ 02-629 24 32

- **Vakgerichte nascholing**: **Fysica**: Media in het fysica-onderwijs (15/3); **Geschiedenis**: Het ontstaan van de

KLASSE-MENT

Is het de uitdaging die het hem doet of zijn het de vijf boekenbonds van 2000 fr., geschenken door de Standaard Boekhandel? Eén ding is zeker: de nieuwe formule van **KLASSE-MENT** slaat aan. Jammer voor de postbode (u weet dat we op de achtste verdieping zitten en jawel...de lift doet het niet). Zullen we het nog maar wat moeilijker maken? Stroop de mouwen op, haal alle encyclopedies uit de kast en stuur het antwoord vóór 30 maart naar **KLASSE-MENT** - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel.

Winnaars opgave 15: Lieve Tielens (Zonhoven), Jeanine Vaes (Mechelen), Tom De Paepe (Gent), Fam. Marlies-Geutjens (Neerpelt) en Bart Loeyts (Mariakerke).

Oplossing opgave 16: De onderwijsmethode

komt van Socrates. Die onderwees de jeugd in Athene. De godin Athena wordt geassocieerd met een uil. De grootste uilesoort is de «oehoe» en dat plegen leerlingen wel eens te roepen als ze om aandacht vragen.

Opgave 17: Een Duits componist kreeg in 1876 van Lodewijk II van Beieren een Festspielhaus voor de uitvoering van zijn opera's. Eén van die opera's vertelt het leven van een graalridder. Die reist over de Rijn in een bootje getrokken door watervogels die volgens een Vlaams schrijver ook vliegen rond een bekend Engels cromlech. Deze bekende schrijver studeerde voor onderwijzer en gaf ook les in Antwerpen. Hij is geboren op 1 september van welk jaar?

steden in Vlaanderen (5/4); **Verpleegkunde**: Aangepaste verpleegkundige methodiek voor diabetes mellitus en zijn verwickelingen (15/3).

DLO - Universiteit Gent - Sint-Pietersplein 5 - 9000 Gent - ☎ 09-264 35 49

- **Contactnamiddag Leraars Wiskunde**: The sociology of mathematics/Wiskunde en elektriciteit: 22/3.

ASH-IHAM Mechelen - Hanswijkvaart 10 - 2800 Mechelen - ☎ 015-41 07 44

- **Excursienamiddag Kesselse Heide**: 26/4.

PIME vzw - Mechelse Steenweg 365 - 2500 Lier - ☎ 015-31 95 11

- **Nieuwe technologieën in de houtopleiding**: Computergesteund meubeltekenen: 14/3.

Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging vzw - Ingenieurshuis - Desguinlei 214 - 2018 Antwerpen - ☎ 03-216 09 96

CONGRESSEN EN SYMPOSIA

ALGEMEEN

- **Leerkrachtenconferentie Klavertje Drie**: 3/5.

Conferentie en scholenbeurs rond **schooluitwisselingen** tussen de drie Belgische Gemeenschappen.

Landcommanderij Alden Biesen - Guy Tilkin - Kasteelstraat 6 - 3740 Bilzen-Rijkhoven - ☎ 089-41 39 13

- **Pluralisme in het onderwijs in Europa**: 18-20/5 in Alden Biesen.

Raad van het Pluralistisch Onderwijs - Nederlandstalige Kamer - Martin Heijnen, voorzitter - Koningsstraat 138 - 5de verdieping - kamer 511 - 1000 Brussel - ☎ 02-211 45 75

BASISONDERWIJS

- **Symposium Leermoeilijkheden**: 18/3 in UIA, Antwerpen.

CSBO - Dekenstraat 2 - 3000 Leuven - ☎ 016-32 60 22

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

- **Landelijke Dag Studievaardigheden**: 7/4 in Utrecht, Nederland.

Secretariaat LDS'95 - FBU-congresbureau/Universiteit Utrecht - Heidelberglaan 8 - 3584 CS Utrecht - ☎ 00-31-30-532 728

- **Vakoverschrijdend leren en leven op school**: 22/3.

Werkgroep Informatie Vernieuwing Onderwijs - de Roest d'Alkemadelaan 10 bus 12 - 2600 Antwerpen - ☎ 03-230 83 17

- **Images of America** - Through the European Looking-Glass: 5 tot 7/5.

The Belgian Luxembourg American Studies Association/Vesalius College - VUB - Pleinlaan 2 - 1050 Brussel - ☎ 02-629 28 21

Standaard
Boekhandel

• LERAARS GRATIS NAAR DE ZOO

Tijdens een groot stuk van de paasvakantie (van dinsdag 4 tot en met donderdag 13 april) mogen leerkrachten gratis binnen in de *Zoo van Antwerpen* en het *Dierenpark Planckendael* bij Mechelen. Hun gezinsleden moeten wel betalen maar krijgen automatisch het groepstarief (190 fr. voor kinderen tussen 3 en 11

jaar, 340 fr. voor volwassenen).

Op die manier kunt u al op voorhand kennis maken met de twee grote tentoonstellingen die u dit jaar met uw leerlingen kunt komen bezoeken.

• In Antwerpen is dat *Insekten en het tropisch regenwoud* (van 31/3 tot 3/9) over de mooie maar bedreigde planten- en dierenwereld aldaar.

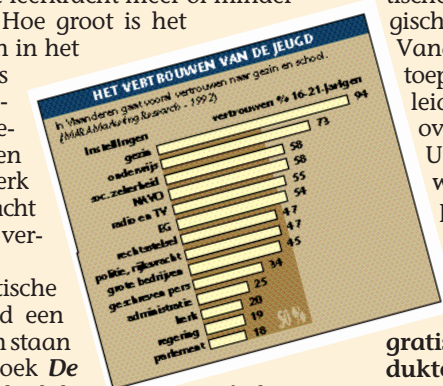
• In Planckendael loopt de toffe tentoonstelling *Kriebels en andere griezels* (van 28/2 tot 6/11) over kleine dieren in en om het huis.

Elke school heeft een inschrijvingsformulier ontvangen waarmee u zich als leerkracht vóór 17 maart kunt inschrijven. Meer informatie bij Gie Robeyns - Klantenservice en Groepsbezoeken - ☎ 03-202 45 73

• DUIZEND BOEKEN GRATIS

Hoeveel verdient een Vlaamse leerkracht meer of minder dan zijn Europese collega's? Hoe groot is het vertrouwen van de Vlamingen in het onderwijs? Hoeveel zittenblijvers zijn er nu eigenlijk precies? Tellen onze klassen inderdaad gemiddeld veel minder leerlingen dan in andere landen? Hoe sterk verschilt bij ons de beslissingsmacht van de eigen school tussen de verschillende netten?

Vragen waarop zelfs u, als kritische lezer van dit blad, niet altijd een antwoord weet. De antwoorden staan in het bijzonder bruikbaar boek *De school op rapport*: vol overzichtelijke

grafieken en commentaar. Handig achter de hand voor een familiefeest waarop neven-die-alles-weten niet gehinderd door enige voorkennis, toch weer even willen katten naar het onderwijs. Maar natuurlijk ook bruikbaar als naslagwerk voor iedereen die concreet cijfermateriaal wil hebben over het onderwijs in Vlaanderen, vergeleken met de rest van Europa. Het boek kost 480 fr. (Uitgeverij Pelckmans - ☎ 03-664 53 20).

Wij hebben duizend gratis exemplaren op de kop getikt voor lezers van *KLASSE* die méér willen weten over de wereld van onderwijs. Hun wereld.

Stuur meteen een briefkaartje naar *KLASSE - School op rapport - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel*. En als u toch die moeite doet, schrijft u er meteen enkele onderwerpen op waarover u graag meer wilt lezen in een volgende *KLASSE*? Graag gedaan.

• GRATIS NAAR TUINBEURS

Veel leraars hebben groene vingers. Vandaar dit aanbod. Op de *Tuinbeurs '95* tonen meer dan 100 exposanten u op 13.000 m² de mooiste tuinen en alles wat daarbij hoort. Engelse en Japanse tuinen, aangelegde vijvers en geïntegreerde zwembaden, rotsen en watervallen, potterierie en tuindecoratie, bloemsierkunst, beelden en fonteinen...

Vijftig lezers van *KLASSE* krijgen telkens 2 gratis vrijkaarten (samen goed voor 400 fr.). U

stuurt een gele briefkaart naar *KLASSE-Tuinbeurs - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel*. Wij harken er de vijftig winnaars uit.

De *Tuinbeurs '95* vindt plaats in de Grenshallen in Hasselt op vrijdag 31 maart (17 u.-22 u.), zaterdag 1, zondag 2 en maandag 3 april (telkens van 10 u. tot 21 u.). Meer informatie: *Arto bvba - Maretakstraat 7 - 3600 Genk - ☎ en fax 089-38 64 93*

• GRATIS NAAR BELGACOM-LESSIVE

U bent welkom in het grondstation voor telecommunicatie via satellieten in Lessive. Een domein van 50 ha om spelend te leren: ruimte, natuur, technologie en telecommunicatie (zie ook p. 36).

Hoe werkt een telefoon, videofoon of satelliet? Hoe komt internationale communicatie tot stand? Welk weer wordt het morgen? De technologie komt binnen het bereik van al uw leerlingen. Het *BELGACOM-LESSIVE*-team zorgt voor aangepaste brochures, didactische ondersteuning en een pedagogische verkenning van het hele domein.

Vanaf dit jaar zijn er nog meer praktische toepassingen: experimenten tijdens de rondleiding en (na reservatie) speciale ateliers over de telefoon.

U kunt nu gratis komen kennis maken tijdens een speciale week voor de Vlaamse leerkrachten: de eerste week van de paasvakantie (van 3 tot en met 8 april).

Elke leerkracht krijgt een gratis toegangskaart voor hem en zijn partner. U krijgt ook een gratis maaltijd voor twee personen aangeboden én een didactische map. Bovendien neemt u automatisch deel aan een gratis tombola. De eerste prijs: voor 100.000 fr. telecomprodukten naar keuze voor uw school!

Bel meteen het gratis nummer in Lessive en de plaatsen worden voor u gereserveerd.

U komt met méér dan twee personen? Geen probleem. De leden van uw gezelschap (bijvoorbeeld uw kinderen) mogen gratis binnen. Ze betalen eventueel 300 fr. voor een middagmaal.

Belgacom - Lessive - Rue de l'Antenne 63 - 5580 Lessive (Rochefort) - ☎ 084-37 76 40 - gratis nummer: 0800-188 22 - Open van 9.30 u. tot 17 u.

GRATIS NAAR LESSIVE

Elke leerkracht krijgt 2 gratis toegangskaarten, twee gratis maaltijden en een didactische map. Ook uw gezelschap mag gratis binnen. U neemt bovendien deel aan de gratis tombola. BEL METEEN HET GRATIS-NUMMER 0800-188 22. Vermeld uw naam en adres, de naam van uw school, de precieze datum van uw bezoek (van 3 tot en met 8 april), het aantal personen en het aantal maaltijden.

De baas is een klier. Uw directeur, overste, baas of chef is een klier en verpest uw arbeidsvreugde? De Amerikaanse organisatiedeskundige *Sam Deep* heeft vijf tips klaar om daar mee om te gaan.

1. Verwacht niet méér van hem dan hij kan opbrengen. Als u niets van hem verwacht, wordt u ook nooit teleurgesteld.

2. Beschouw het verwerpelijke karakter van zijn gedrag als **ZIJN probleem**, niet als het uwe.

3. Schrijf zijn gedrag nooit toe aan kwaadaardigheid als het best eens verklaard kan worden uit **onbekwaamheid**. In tegenstelling tot wat vaak wordt aangenomen, komt echte kwaadaardigheid maar weinig voor. Gewoonlijk komen schijnbaar willekeurige en onvoorspelbare beslissingen voort uit gebrek aan informatie, ongevoeligheid en domheid. Geef de mensen niet meer krediet dan zij verdienen.

4. Besteed meer tijd aan uw **ondergeschikten** dan aan uw overste. Dat geeft u meer voldoening én het is uw plicht.

5. Praat **onder vier ogen** met hem. Vraag op een voorzichtige manier om een ernstig gesprek. Daar bespreekt u wat u beiden kunt doen om uw relatie te verbeteren en om uw organisatie succesvol te maken.

Als het allemaal niet baat nog deze goede raad: probeer het langer uit te houden dan hem, solliciteer elders of help hém bij het opstellen van zijn eigen curriculum vitae voor een andere job.

Cynische collega's. Cynisme heeft weinig te maken met van nature uit slechte karakters. Dat blijkt uit een onderzoek door de *Ohio State University*. Daarvoor kregen 757 werknemers een grondige karakteranalyse. Eén van de opvallende resultaten was dat de cynische personeelsleden niet méér negatieve karaktertrekken bezaten dan de andere collega's. Ze hadden wel minder voldoening in hun werk en voelden er zich minder mee verbonden. Maar het onderzoek toont aan dat cynisme **geen persoonlijke karaktertrek** is. Het wordt aangekweekt door herhaaldelijk slechte ervaringen. Een open beleid dat ruimte laat voor kritiek en dat mislukkingen kan toegeven, maakt minder kans op cynisme. Als plannen de mist in gaan moet het beleid een geloofwaardige en verifieerbare uitleg geven. Onwetendheid en gebrek aan informatie wakkeren het cynisme aan.

Communicatie met leerlingen. Leerkrachten die op een succesvolle manier omgaan met jongeren onderscheiden zich op verschillende vlakken van hun collega's. Dat blijkt uit onderzoek van *Jean-Pierre Verhaeghe (RUG)*. Dergelijke leraars kunnen bij een conflict onderhandelen met de leerlingen. Ze zien niet alleen het negatieve maar ook **het positieve in de leerling**, vooral bij probleemgedrag. Ze besteden niet alleen aandacht aan de opvallende leerlingen maar ook aan de meer passieve. Ze organiseren gesprekken waarin conflicten tussen leerlingen besproken worden. Bovendien kunnen ze hun eigen aandeel

ter discussie stellen en durven ze zelf ook kritiek aanvaarden.

Het brein van mannen en vrouwen. Het brein van mannen functioneert op een andere manier dan dat van vrouwen. Dat is aangetoond door een studie aan de universiteit van Pennsylvania waarover het wetenschappelijk tijdschrift *Science* verslag uitbrengt. Mannen vertonen over het algemeen meer activiteit in die hersendelen die relatief primitieve uitingsvormen sturen, zoals fysieke agressie. Bij vrouwen valt meer activiteit waar te nemen in de hersendelen die de symbolische verwerkingsvormen van emoties regelen. Deze **verschillen** zouden kunnen verklaren waarom vrouwen het over het algemeen beter doen bij taken die een grote mentale flexibiliteit vragen, beter kunnen abstraheren en een groter verbaal geheugen hebben. Mannen daarentegen hebben doorgaans een grotere ruimtelijke en motorische vaardigheid. De onderzoekers zeggen daarmee ook een biologische verklaring gevonden te hebben voor het feit dat mannen sneller op de vuist gaan en vrouwen beter zijn in verbale communicatie.

SIGNAAL

Zware boekentassen. Het is al vaker gezegd dat de meeste kinderen elke dag een veel te zware boekentas moeten meezeulen. Maar *The Times Educational Supplement* haalt nu toch wel een drastisch voorbeeld van een stevige aanpak aan. In Italië heeft de burgemeester van *Cantu* de plaatselijke politie opdracht gegeven de boekentassen te wegen en strenge boetes uit te vaardigen als een boekentas meer weegt dan 15 % van het lichaamsgewicht van het kind. Een leerling van 30 kilo mag slechts een boekentas bij zich hebben van 4,5 kilo. Per tien kilo lichaamsgewicht mag er 1,5 kilo boeken bijkomen. Bij de eerste politiecontrole bleek dat 85 % van de kinderen overbeladen waren. De boetes kunnen oplopen tot 7500 frank. Probleem is wie die boetes moet betalen. De burgemeester stuurt de rekening in ieder geval naar de ouders. Hij is bezorgd voor rugletsels bij de kinderen en zegt dat hij de ouders bewust wil maken van het probleem. Maar de oorzaak ligt dikwijls bij de school. Italiaanse schoolboeken wegen dikwijls meer dan twee kilo omdat ze soms leerstof bevatten voor meerdere leerjaren. Wil iemand de Vlaamse boekentassen even wegen?

Red de zebra. Negen scholen in het centrum van *Gent* voeren gemeenschappelijk actie tegen automobilisten die in de buurt van de school parkeren op stoepen en zebra's. Een hardnekkige kwaal die veel schoolbuurtentestert. Zebra's bezetten de veilige overstekplaatsen voor voetgangers. Stoepparkeersjagers jagen de zwakke weggebruikers de rijweg op. Zo worden schoolkinderen gedwongen tot risico's in het verkeer. De acties *Red de Zebra* en *De Stoepsnoeper* worden voorbereid in klasverband. De leerlingen maken affiches maar stoppen ook **persoonlijke brieven** onder de ruitenswisser van de foutparkeerder. De aanpak van de actie is zacht maar dwingend, zeggen de initiatiefnemers. Ze willen de foutparkeersjagers tot beter inzicht én gedrag brengen. Via de leerlingen worden de volwassenen bewust gemaakt van hun (slechte) voorbeeldfunctie. Bovendien hoopt men dat de leerlingen later zélf een ander gedrag vertonen. De acties lopen in het basis- en secundair onderwijs over alle netten heen. ■

Voor 70 % is er geen werk. Ze zitten gewoon drie dagen thuis.

Meer dan vierduizend jongens en meisjes gaan niet elke dag naar school en voldoen toch aan de leerplicht. Ze combineren deeltijds werken en leren: twee dagen le-

Drie

DEELTIJDS ONDERWIJS

ren, drie dagen werken. Daarbij willen ze werkervaring opdoen en een degelijke kwalificatie behalen. Dat kunnen ze normaal vanaf zestien jaar in centra voor deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO). In deze centra probeert de tewerkstellingsbegeleider ze aan een zinnige job te helpen maar dat lukt niet altijd. Over het algemeen werkt slechts een derde van deze leerlingen effectief deeltijds. De meerderheid blijft gedurende drie dagen in de week gewoon thuis. En verveelt zich.

dagen werken

De leerling die deeltijds onderwijs volgt is veelal schoolmoe en wil liefst zo vlug mogelijk gaan werken. Althans volgens het gangbaar cliché. «Maar hij is daarom nog niet leermoe», benadrukken leerkrachten uit het deeltijds onderwijs. «In het traditioneel onderwijs vindt hij echter meestal zijn draai niet. Daarom heeft hij een specifieke aanpak nodig. Wij geven hem een vorming en opleiding op maat.»

Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO) is een leer- en opleidingssysteem waarin leerlingen afwisselend leren in een centrum en werken in een bedrijf. Dat kan vanaf zestien jaar en zelfs vanaf vijftien als de leerling met succes de twee eerste jaren secundair volgde. Deze specifieke vorming volgt hij dan tot 30 juni van het jaar waarin hij achttien wordt. Jongeren kunnen na de voltijdse leerplicht de rest van de leerplichtige tijd ook volmaken via *deeltijds erkende vorming* en *middenstandsopleiding*.

Jeugdloon

Deeltijds onderwijs is een antwoord op de verlenging van de leerplicht tot achttien die in 1983 werd ingevoerd. In een eerste fase was deze onderwijsvorm vanaf 1984 experimenteel. Sinds 1990 is deeltijds leren-deeltijds werken in een vast wettelijk kader opgenomen.

Het deeltijds leren bestaat uit twee componenten.

LIEVE VAN CAMP, coördinator Centrum Deeltijds Onderwijs, Vrije Technische Scholen in Sint-Niklaas: «Bij ons volgen de 150 leerlingen in het centrum gedurende zeven uren per week *Algeme-*

ne, sociale en persoonlijkheidsvorming (ASPV). Deze uren omvatten een integratie met de beroepsopleiding en sociale weerbaarheidstraining zoals leren solliciteren. Daarnaast zijn er acht uren per week *beroepsgerichte vorming (BGV)*. Hier ligt het accent veeleer op de praktijk dan op de theorie. Deze vorming is afgestemd op mogelijke tewerkstellingskansen en op bedrijven waarin de jongeren werken.»

Naast de opleiding in het centrum kunnen de leerlingen *deeltijds werken*, als helper thuis of als werknemer in een bedrijf.

LIEVE VAN CAMP: «We hebben daarvoor twee soorten contracten. Met het *deeltijds arbeidscontract* wordt de jongere gewoon ingeschakeld in het bedrijf dat hem een jeugdloon betaalt. Dat is een percentage van het minimumloon naargelang van de leeftijd. Het aanwerven van een leerplichtige jongere met een deeltijds arbeidscontract kan worden gelijkgesteld met een voltijds stagiair. Er is ook voorzien in RSZ-verminderingen.

Bij het *industriële leercontract* zorgt het bedrijf voor een opleiding waarbij de jongere een vergoeding ontvangt. Na deze opleiding erkent het Paritair Leercomité de jongere in een bepaald beroep. Dit kan op het ogenblik alleen voor metaal, voeding, textiel, hout, bouw en de autosector. In andere sectoren onderhandelen we nog. Deze regeling is het meest voordelige systeem voor grote bedrijven vermits ze slechts een bepaald procent van het jeugdloon moeten betalen en minimaal bijdragen voor de RSZ.»

Zwartwerk

Het deeltijds werken is echter een zwakke component in het DBSO van de Vlaamse Gemeenschap. Slechts iets meer dan één derde van de leerlingen heeft een job. Dat staat in een pas afgerond onderzoek over de kwaliteit van het deeltijds onderzoek door prof. *Johan Heene* van de RU Gent. De overige 70 procent zitten tijdens hun werktijd thuis. Ze helpen in het huishouden, zoeken de straat op en gaan uit. In het beste geval

werken ze in de zaak van hun ouders of doen ze aan zwartwerk. Eerst blijken deze jongeren hun nieuwe vrije tijd te waarderen. Maar snel beginnen ze zich te vervelen.

LIEVE VAN CAMP: «Ondanks heel wat inspanningen vanuit het centrum en stimulerende maatregelen voor de werkgevers is er inderdaad geen volledige tewerkstelling. We maken wel een onderscheid tussen werkwillige en werkonrijpe jongeren. Wie werk wenst, heeft dat

binnen twee à drie maanden. Zowat 40 procent van onze jongeren hebben een job. Maar de migrantenproblematiek beïnvloedt zowel voor de jongens als de meisjes in negatieve zin de tewerkstellingspercentages.

Ons centrum probeert zoveel mogelijk met een eigen gezicht naar voren te komen: kleine leerlingengroepjes, eigen aanpak, intense begeleiding, integratie tussen de twee componenten algemene en beroepsgerichte vorming en een soepel jaarprogramma. Iedere groep leerlingen wordt elke maand besproken in een klasseraadsysteem. Deze klasseraad wordt bijgewoond door de coördinator, de PMS-medewerker, de tewerkstellingsbegeleider en alle leerkrachten ASPV en BGV. En de leerkrachten volgen studiedagen rond thema's als drugsproblematiek.»

Kloof

De jongeren kunnen na afloop van het schooljaar een attest van regelmatige lesbijwoning krijgen. Als ze slagen voor een geïntegreerde proef (ASPV en BGV) krijgen ze een studiegetuigschrift tweede of derde graad naargelang van hun niveau. Veel belangrijker voor hen is de lijst van verworven bekwaamheden. De centra voor DBSO verlangen voor hun leerlingen een soepele overgang naar het deeltijds volwassenenonderwijs waar ze hun diploma kunnen behalen. Deze maatregel bestaat al voor de 18-25-jarigen van het *alternerend onderwijs*.

Volgens het Centrum voor Deeltijds Onderwijs van de Campus Redingenhof in Leuven zijn er nog een aantal onduidelijkheden in de sociale wetgeving. Tegenstrijdige interpretaties van wetten en reglementeringen komen vaak voor. Bovendien bevorderen sommige reglementen geenszins de tewerkstelling van de jongeren. Zo blijven er vragen bij het sociale statuut van de deeltijds werkende leerling. Als zijn kind deeltijds werkt verliest een rechthebbende ouder bijvoorbeeld zijn vervangingsinkomen als gezinshoofd. Een ander probleem is de grote kloof tussen de verloning in de middenstandopleiding en de vergoeding van een deeltijds

lerende jongere. Een positief punt is evenwel dat de leerlingen een relatief goede kans hebben op werk als ze het centrum verlaten. Slechts een vierde van de afgestudeerden van het centrum in Leuven zitten momenteel zonder baan.

Showbizz

ELS STEENHAUT, voorzitter van de stuurgroep DBSO van het Gemeenschapsonderwijs: «Een groep leerlingen kiest bewust en positief voor het deeltijds onderwijs omwille van de specifieke tewerkstellingsmogelijkheden of de mogelijkheid een sportopleiding te volgen of zich in de showbizz te bekwamen. Heel vaak behalen bepaalde leerlingen binnen deze onderwijsvorm een hoog niveau in hun discipline. Maar het invullen van het tewerkstellingsluik blijft een probleem. Vorig schooljaar bedroeg de gemiddelde tewerkstellingsgraad over alle centra van het gemeenschapsonderwijs slechts 35 procent. Het schooljaar daarvoor was dat nog ongeveer 45 procent. De economische crisis is daar niet vreemd aan. De centra blijven echter niet bij de pakken zitten en ontwikkelen allerlei initiatieven om de jongeren zinvol in te schakelen in het maatschappelijk leven. Het meest succesvol zijn de *sportprojecten*. Vorig schooljaar was in het gemeenschapsonderwijs één op de vijf DBSO-leerlingen hierbij betrokken.

De tuchtproblemen en het absentisme in het deeltijds onderwijs zijn niet opmerkelijk groter dan in het voltijds onderwijs. Dat is te danken aan de vele begeleidingsinitiatieven zoals de aanstelling van een *afwezigheidsverantwoordelijke* in de centra.»

Lauw positief

Volgens het onderzoek van prof. Johan Heene (RUG) zijn de leerlingen van het deeltijds onderwijs een vrij heterogene groep. In hun relatie tot het schoolsysteem geven velen blijk van een merkbaar verlies van vertrouwen. De relatie van de leerlingen tot het centrum kan hooguit als lauw positief tot zelfs uitgesproken negatief bestempeld worden. Hoewel het minder schools karakter als een pluspunt wordt aangegeven en het voordeel van het deeltijdse onderstreept wordt, komt zowat de helft van de leerlingen maar af en toe graag naar het centrum. Het wordt vaak als saai en vervelend afgeschilderd. De leerlingen vinden dat ze niet *bijleren*.

Bijna alle ondervraagde leraars stellen voorop dat ze zeer gemotiveerd zijn voor hun opdracht. Ze willen deze taak graag voortzetten. Ze kunnen hun pedagogische vrijheid en verantwoordelijkheid beter benutten in het deeltijds onderwijs dan in een andere leraarsfunctie. Bovendien appreciëren ze de kans op volwassen omgang met de leerlingen. Maar de meerderheid van de leraars betreuren door hun initiële opleiding onvoldoende voorbereid te zijn op hun taak. Een aantal pleit voor bijscholing, vooral op gebieden als psychologische begeleiding en communicatie.

Leraars in het deeltijds onderwijs vinden het ergerlijk dat de meeste centra in de minst fraaie schoolgedeelten neergedropt zijn. Dat geeft hun de indruk dat ze geen hoge status hebben. Zowel leraars als leerlingen getuigen herhaaldelijk dat het centrum en zijn bewoners als eerste beschuldigd worden wanneer in de school iets verdwijnt, beschadigd of vernield wordt. ■

STEEDS MEER JONGEREN

Vlaanderen telde vorig schooljaar 4353 leerlingen in het DBSO. Dat is een stijging van 8 % tegenover het schooljaar daarvoor. Ze zijn gespreid over 45 erkende opleidingscentra. Hiervan zitten 1421 leerlingen (32,6 %) in het gemeenschapsonderwijs, 2264 (52 %) in het vrij gesubsidieerd onderwijs en 668 (15,3 %) in het officieel gesubsidieerd onderwijs. Twee derde zijn jongens, één derde meisjes. Dit schooljaar zijn er 47 centra werkzaam.

Leerlingen uit het deeltijds onderwijs zijn een maatschappelijk zeer kwetsbare groep. Ze zijn meestal afkomstig uit socio-cultureel en economisch zwakkere groepen uit onze maatschappij. Leerlingen uit het BSO en het BuSO zijn duidelijk oververtegenwoordigd. Zowat 70 % van de leerlingen stappen het deeltijds onderwijs binnen zonder het (voormalige) getuigschrift van lager secundair onderwijs. Meisjes, migrantenjongeren en leerlingen met een zeer zwakke vooropleiding behoren tot de risicogroepen. Deze jongeren hebben andere sociale behoeften dan leerlingen in het gewone voltijds onderwijs. Dit vergt van de begeleiders een grote flexibiliteit en een stuk inlevingsvermogen in de wereld van deze jongeren. Voor de maatschappelijk meest kwetsbare groep zijn de voorbije jaren zogenaamde *brugprojecten* opgezet. Hiermee wil men jongeren via zinvolle arbeid voorbereiden op de arbeidsmarkt. Via samenwerking met OCMW's en vzw's worden jongeren ingezet voor allerhande dienstverlening zoals klusjes- en onderhoudsdienst of maatschappelijk relevante projecten zoals restauratie van een boot of waardevolle historische gebouwen. Dankzij de creativiteit van hun begeleiders vinden deze jongeren dan toch nog een zinvolle weg in de samenleving.

Leerlingen van het vierde jaar elektriciteit organiseren vanmiddag een car-wash op de parking van de school. Voor 200 frank maken ze uw auto min of meer schoon. Elke donderdag verkopen ze hotdogs en binnenkort volgt nog een fuif. Met de opbrengst hopen ze de prijs van hun schoolreis naar Praag wat te kunnen drukken. Want 10.000 frank vinden ze toch behoorlijk veel. Aan

REPORTAGE

de andere kant van het land zoekt een basisschool een betaalbare busmaatschappij die de derde graad naar de Ardennen wil voeren. Vroeger gingen ze met de trein maar dat ticket werd steeds duurder. Sommige scholen kiezen resoluut voor een uitstap naar een pretpark. **KLASSE neemt u mee op schoolreis tussen pret en Praag.**

Tussen pret en Praag

Acht uur 's ochtends. Ouders en de kinderen van de eerste en tweede klas wachten ongeduldig op de bus. Sommige kinderen ruilen al snoep uit. Het weer valt mee, het regent alvast niet. Straks kunnen ze buiten hun boterhammetjes opeten. Ze gaan naar de Zoo van Antwerpen. «Want een bezoek aan een pretpark vinden we te duur», zegt de directeur van deze basisschool in Gent. Tal van basisscholen die we opbelden plannen principieel geen uitstap naar een pretpark. «Daar kunnen ze met hun ouders op vrije dagen ook naar toe. Het is niet de taak van de school om recreatiedomeinen met de kinderen te verkennen», zegt één van de begeleidende leerkrachten. Hij telt intussen alle kinderen terwijl ze de bus opstappen. De *risico-*

kinderen nemen vooraan plaats met een plastic zak tussen de benen. «En we komen met evenveel terug», zegt hij geruststellend tegen de wuivende achterblijvers.

Toch blijven pretparken en aanverwante domeinen toppers. In het kader van een schooluitstap trekt *Bobbejaanland* per jaar tot 250.000 jongeren tussen zes en achttien jaar aan. «De meeste scholen bekijken het hier louter recreatief», merken ze op. «Ons domein is een makkelijke bestemming want alle leerlingen vinden er wel iets dat hen aantrekt. De school moet ook geen andere reisbestemmingen plannen want ze kunnen de kinderen hier een hele dag veilig vrij laten. We vinden trouwens dat een schoolreis niet per se een educatief doel moet hebben. De touwen mogen eens los worden gegooid. We hebben overigens een museum over de indianen voor de scholen die toch een stukje les willen geven of de uitstap aan een prijsvraag willen koppelen.»

Pretpark

We zoeken een plaatsje op de parking van *Meli-Adinkerke*. We moeten eerst voorbij de busen waar schoolkinderen opgewonden uitstappen. De leerkrachten proberen ze in de juiste rij te krijgen. Eentje is zijn boterhammenzakje kwijt. Een andere overtuigt de meester ervan dat hij daarnet nog een briefje van honderd in zijn broekzak had. En nu niet meer. Meli krijgt jaarlijks gemiddeld 100.000 kinderen in schoolverband over de paden. «Kleuters en lagere schoolkinderen zijn de hoofddoelgroep. Op scholieren van het secundair mikken we veel minder. Maar we proberen de recreatieve uitstap wel met een educatief element te combineren», zegt een woordvoerder. «Daarom hebben we speciale projecten met o.a. voor de kleuters een sprookjesklas. Oudere kinderen kunnen de bijenklas bezoeken. We hebben ook nog een extern project over het water en de kringloop. Hiervoor gaan de kinderen aan boord van de Meli-boot. 's Namiddags bezoeken de scholen dan het eigenlijke pretpark. Elk jaar spenderen we enkele miljoenen aan *direct mailing* om bijna alle leerkrachten in het basisonderwijs persoonlijk op de hoogte te brengen van ons aanbod.»

Het *openluchtmuseum van Bokrijk*, dat je niet direct in dezelfde korf van de pretparken kan stoppen, rekt jaarlijks op zowat 85.000 scholieren, vooral tussen zes en vijftien jaar. «We worden een schoolreis-klassieker. Tachtig procent van de scholen besteden de voormiddag hier aan een educatief programma», vertellen ze daar. «We hebben onder meer brochures over themawandelingen en zoektochten. 's Namiddags staat o.a. de grote speeltuin ter beschikking.»

Subtropisch

Tal van basisscholen gaan met hun jongste leerlingen al jaren lang naar de Zoo in Antwerpen of *Planckendael*. Dat is een traditie geworden. Antwerpen en Planckendael krijgen samen jaarlijks meer dan 200.000 jongeren tot achttien jaar voor de kooien. Hiervan worden er 130.000 begeleid door de educatieve dienst van de zoo.

Voor een lagere school in Lembeek is de schoolreis naar de zoo de afsluiter van het schooljaar. De eerste graad neemt de trein naar Antwerpen. Twee jaar geleden kostte dat 270 frank per leerling, toegangsprijs van de zoo inbegrepen. Sinds vorig

jaar verdubbelde de prijs bijna: 500 frank voor dezelfde uitstap. De tweede graad rijdt naar Nieuwpoort om onder meer de vismijn te bezoeken. 's Namiddags gaat het richting subtropisch zwembad. De derde graad vertrekt voor een avonturen-tocht in de Ardennen. Dit schema is al jaren hetzelfde gebleven. Deze eendaagse uitstap kost nu tussen 400 en 500 frank per leerling. Dit blijkt ook voor de meeste lagere scholen een richtprijs te zijn.

De prijzen van de bus zijn flink gestegen, klaagt men. Vijf jaar geleden betaalde een school in Booischot nog 9000 frank voor de bus naar *Coo*. Vorig jaar was dat al 12.000 frank. Daarom vragen tal van scholen eerst prijsoffertes aan voor de busreis.

Waterval

Toch krijgt de bus de voorkeur op de trein omdat die meer vrijheid geeft. Wie naar verschillende bestemmingen wil kan dit onmogelijk met de trein sinds nogal wat kleinere stations gesloten werden. Volgens de scholen verlies je voor minder traditionele reisdoelen veel tijd met de trein en betaal je ook meer omdat je ook nog het vervoer naar een station in rekening moet brengen.

Maar Booischot houdt van traditie. De eerste graad bezoekt ook de *Zoo van Antwerpen* en maakt nadien een boottocht met de *Flandria*. Voor de tweede graad is het *speelgoedmuseum van Mechelen* het reisdoel. En de derde graad gaat het ene jaar naar Nieuwpoort, jawel, om een bezoek te brengen aan de vismijn, jawel. Vandaag is het reisdoel de grot van *Remouchamps* en de waterval van *Coo*, jawel. Voor de voorbereiding en de naverwerking gebruiken de klassen steeds dezelfde diareeksen. Dat is wellicht een gemak. Veel lagere scholen kiezen klassieke reisdoelen. «Met hun ouders geraken ze toch niet verder dan *Walibi*. Ze kennen vaak de kust van Spanje beter dan de mooie hoeken in hun eigen land», luidt de motivering.

Pensenkermis

In Steenokkerzeel spreken ze het oudercomité aan om de reis financieel te steunen. Ook in andere scholen springt een vriendenkring bij met het organiseren van een reuze-tombola. Men kan haast stellen dat de mobiliteit van een lagere school in veel gevallen gedeeltelijk afhangt van de opbrengst van pensenkermis. Die centen zijn nog meer welkom als de school voor enkele dagen op bos-, zee-, Ardennen- of zelfs skiklas trekt. In dit geval is er veelal een spaarplan voor de kinderen.

We zien dezelfde randvoorwaarden opduiken in het secundair onderwijs. Daar ligt het accent meer op het organiseren van Geïntegreerde Werkperiodes (GWP) van meerdere dagen in het buitenland. Van een technische school uit het Brusselse trekken het vierde en vijfde jaar elektriciteit, handel-talen en secretariaat naar Praag. Wie trendvolger is gaat naar die stad. «Waarom? Omdat je die *Gouden Stad* in het voormalige Oostblok vroeger amper kon aandoen. Die plaatsen waren taboe. Nu kunnen we er vrij naartoe reizen. Dat trekt aan», zegt een leraar geschiedenis. De scholieren van de technische school gaan daar niet alleen pils proeven. Talen en geschiedenis staan op het programma. Ze gaan een dagboek bijhou-

den, in het Engels of in het Duits. Ze krijgen ook een werkboek mee in een vreemde taal waarin ze vragen over geschiedenis kunnen oplossen. Ze vertrekken voor vijf dagen. Prijsticket 10.000 frank.

Zwarte sneeuw

Een atheneum in het Antwerpse maakt dezelfde reis voor 7000 frank, alles inbegrepen. Maar de acties die ze daarvoor gevoerd hebben nemen een behoorlijke hap van de vrije tijd af: een vlaaienslag, een hotdogdag, de verkoop van snoep en drank op de speelplaats, een sportwedstrijd tussen leerlingen en leerkrachten en de onvermijdelijke fuiven natuurlijk. Vorige jaren was Londen het reisdoel als levend taallabo voor het Engels. Leerlingen van een secundaire school in Tervuren gaan dankzij een mossel-festijn voor 8500 frank naar respectievelijk Praag, Normandië, Parijs en Londen. Een technische school uit Oudenaarde gaat voor 4000 frank voor drie dagen naar Parijs. Daar bezoeken ze o.a. een kappersschool. Het zesde jaar van een atheneum in het Brusselse verblijft een week in Straatsburg. Omdat de school de organisatie van de reis zelf in handen houdt kan ze de prijs beperken tot 6000 frank. Een bezoek aan de Europese instellingen is de hoofdschotel. Alle leerlingen gaan mee. Voor *sociale gevallen* springt de vriendenkring bij. «We vinden de GWP's zinvol», benadrukt de studiemeester. «Maar we houden ze betaalbaar door telkens één enkele GWP per graad te organiseren. Alleen het ski-verblijf van de derdejaars in Oostenrijk valt wat duurder uit. Een ruilbeurs voor sneeuwkleiding en ski-materieel maakt de sneeuw echter minder zwart. GWP's geven de mogelijkheid om naar het buitenland te trekken. Jongeren komen zo in contact met andere culturele omgevingen. Er zitten in de GWP's genoeg educatieve onderwerpen die verband houden met de lessen.»

Trendy

Een kunsthumaniora uit het Brusselse organiseert de GWP helemaal in het begin van het schooljaar. In het binnenland en rond een thema. Dat bevordert meteen de persoonlijke band tussen leerlingen onderling en met de leerkrachten. Het sociaal aspect van een GWP is niet te verwaarlozen. Het helpt mee een goede klasgeest creëren. Daarnaast blijven nog heel wat scholen uitpakken met *statusreizen*. Die «prestigeverblijven voor vrijwilligers» vallen meestal in de vakantieperiodes. Misschien zullen die scholen sneller dan andere de komende trendy stad aandoen. Dat blijkt Madrid te zijn.

Vijf over vijf in de namiddag. We staan opnieuw in Gent. De bus komt er aan. De kinderen lopen joelend naar hun wachtende ouders. Eentje heeft enorme pleisters op zijn beide knieën. «'t Is mijn schuld niet want ze hebben me een duw gegeven en ik ben in de steentjes gevallen...» De leerkrachten kennen echter hun pappenheimers en een EHBO-kistje verrichtte wonderen. 't Is weer voorbij en dit keer verloren ze niet eens enkele uren om een verloren gelopen leerling op te sporen. Iedereen is tevreden. En de directeur staat er bij als een lachende reclamezuil voor zijn school. ■

Schoolreizen: ontspanning met een educatief sausje?

HOVEEL LERAARS MOETEN ER MEE?

Zijn er precieze richtlijnen voor schoolreizen? Jawel. In omzendbrieventaal heten die trouwens extra-muros-activiteiten. Deze activiteiten moeten een onderwijzend en opvoedend karakter hebben en mogen niet exclusief toeristisch of recreatief van aard zijn. Per schooljaar mogen voor het gewoon en buitengewoon lager en secundair onderwijs, **maximum tien lesdagen** worden besteed aan extra-muros-activiteiten zowel in binnen- als buitenland.

In de eerste en tweede graad van het lager onderwijs kunnen extra-muros-activiteiten enkel in het **binnenland** en per activiteit gedurende een periode van maximum vijf schooldagen worden georganiseerd.

De leerlingen moeten altijd begeleid worden door een *voldoend aantal* personeelsleden. Hoeveel precies, staat er niet bij. Dat mag de school nu zelf vrij bepalen. Vroeger was dat één begeleider per vijftien leerlingen. En dat lijkt een minimum. Uleest er meer over in de *witte producten* - *gemeenschappelijk deel - rubriek algemene zaken p. 13-15*. Over *aansprakelijkheid* vindt u informatie in het *«Onderwijszakboekje (Kluwer Editorial) p. 334*.

Op de speelplaats vliegen twee leerlingen van de eerste klas elkaar in

AANPAK de haren.

De ene heeft al een schram op zijn wang en weent van woede. De andere valt nu aan met een greep van gezien op TV. De juf komt tussenbeide, kan zich

nog net beheersen om beide aggressievelingen geen mep om de oren te geven. Ze rukt beide partijen aan de kraag uit elkaar en brult: «Genoeg! Allebei tegen de muur. Handen op het hoofd.»

«Hij is begonnen, juf», sist nog één van de partijen. Maar voor de juf is met deze tussenkomst het conflict opgelost. Toch kan de leerkracht dit fysiek geweld tussen kinderen anders aanpakken.

In een andere school herhaalt zich hetzelfde scenario. De juf komt tussenbeide, kalmeert eerst zoveel mogelijk beide kempfanen. Ze vraagt niet wat er aan de hand is want onvermijdelijk wijzen beide partijen toch met een beschuldigende vinger naar elkaar. De leerkracht zegt daarentegen: «Kijk nu niet naar mij maar bekijk eerst elkaar. Leg nu om de beurt aan elkaar uit waarom je begon te vechten...» Deze juf volgt een speciaal navormingsproject.

Anouk Depuydt is medewerker aan het Centrum voor Ervaringsgericht Onderwijs in Leuven. In vijf-

«Hij is begonnen!»

tien basisscholen begeleidt ze al twee jaar dit netoverschrijdend project rond het sleutelwoord *verbondenheid*. Doelstelling is het voorkomen van respectloos gedrag op school en in de klas.

ANOUK DEPUYDT: «Bij ruzies op de speelplaats spreken de leerkrachten af de kinderen te begeleiden om hun grieven tegen elkaar uit te spreken in plaats van tegen de leerkracht. Enkel bij heel sterke emoties is dit moeilijk haalbaar. In de meeste gevallen nemen de kinderen veel sneller opnieuw de band met elkaar op. Door naar elkaar te kijken en tegen elkaar te spreken ebben de conflicten veel makkelijker weg. Ze verwoorden het conflict ook heel anders als ze het aan elkaar moeten vertellen. Ze spreken genuanceerder dan tegen de leerkracht. Ook kleuters. De kleinste, nog niet verbaal vaardige, kleuters vragen we onmiddellijk na het conflict een tekening te maken over het gebeurde. Aan de hand van deze tekening helpt de kleuterleidster hen dan om hun gevoelens te verwoorden.»

Lotje de lat

Aan elke navormingssessie koppelt Depuydt een concreet actiepoint rond bijvoorbeeld diefstal, pestgedrag, conflicten op de speelplaats, tuchtproblemen, respectloos omgaan met schoolmateriaal en eigen schoolgerei. Rond dit laatste speelt een eerste klas poppenkast. De spelers zijn het eigen schrijfschoolgerei. Na het spel hebben de kinderen een

groter respect voor *Lotje de lat* en *Stompje het krijt*. Ze krijgen een sterkere band met deze voorwerpen. Een voorwerp dat je dierbaar is zal je immers niet schenden.

In heel de basisschool spreken de leerkrachten af om voortdurend waardering en aandacht te hebben voor de kinderen. Dat komt in de plaats van afkeuring en berisping van negatief gedrag. Hierdoor ontstaat er een totaal nieuwe sfeer, gebaseerd op het creëren van positieve banden met elkaar. Vooral bij een *onhandelbare* leerling is de ommekeer opvallend. Hij is nu zonniger en blijer en ligt minder in de knoop met zichzelf. Hij heeft de band met zichzelf weer opgenomen.

In een derde kleuterklas starten ze 's morgens met ontspannings- en yoga-oefeningen, als herstel van verbondenheid met het eigen lichaam. Dat duurt een tiental minuten. De kinderen vinden de rustige sfeer in de groep aangenaam. Als vanzelfsprekend reiken ze elkaar nadien de hand in de kring. Een serene moment.

In de lagere school krijgt elke klas een lapje grond ter beschikking. Elk kind mag zorgen voor een bepaalde plant of staat in voor het tuinonderhoud in het algemeen. Het zaaien, planten, verzorgen, wieden, oogsten, volgen wat groeit en bloeit en weer vergaat zorgt hier voor het herstellen van de verbondenheid met de kringloop van de natuur, de cyclus van de seizoenen, leven en dood...

Verbinden

ANOUK DEPUYDT: «Een kleuterleidster die samen met haar kleuters een composthoop aanlegt voert een interessante actie. Kleuters die het overschot van hun boterhammen niet langer in de vuilnisbak

gooien maar ze samen buiten kruimelen voor de vogels is het gevolg van een sensibilisering. Een basisschool die elke donderdag van de maand een half uur voorbehoudt om met de hele schoolgroep samen te zingen knoopt weer aan met een vergeten traditie. Een school kan deze acties natuurlijk apart organiseren. Maar ze kan ze ook allemaal integreren in een globale visie rond verbondenheid.

In mijn visie probeer ik de samenhang tussen versnipperde gebieden aan te tonen. Die gebieden kan je onderbrengen in vijf cirkels. De binnenste stelt de band met jezelf voor, de tweede is de band met anderen, de derde de band met materialen en voorwerpen, de vierde de band met de groep, de «samenleving». De vijfde cirkel is de band met het milieu, de natuur, het levensgeheel of in zijn ruimste verband de kosmos. De mens, de binnenste cirkel, is verbonden met de hem omringende cirkels. De verschil-

lende vormen van verbondenheid zijn met elkaar verweven.

Het ontwikkelen van verbondenheid voorkomt delinquent gedrag. Hier is *re-ligie* een antwoord op *de-linquentie*. Religie moet je hier letterlijk vertalen als *opnieuw verbinden waar de band ontbreekt*. Het begrip is veel ruimer opgevat dan in zijn engodienstige context.»

Vandalisme

ANOUK DEPUYDT: «Uit deze visie vallen geen pasklare tips hoe je bijvoorbeeld gewelddadige kleuters moet aanpakken maar ze helpt wel een context scheppen waarin je die kinderen beter kan benaderen. Als de leerkrachten consequent in een geest van verbondenheid handelen kunnen ze dingen voorkomen of breuken herstellen.

Veel schoolteams ervaren verbondenheid als een noodzakelijke maar vergeten dimensie. Oudere leerkrachten vertellen graag over de aardappel-oogst waar de hele buurt als één familie aan meehielp. De idee groeit dat de kwaliteit van het onderwijs niet enkel samenhangt met deskundigheid voor didactiek maar evenveel met de fundamentele levenshouding van de leerkracht als mens, die zich bewust is van de verbondenheid met het leven als geheel en al zijn componenten. Daarom is een samenhangende en consequente leef sfeer op school belangrijk.

Het zit hem soms in kleine dingen. Een school die last had van vandalisme nodigde het onderhoudspersoneel uit om over hun werk te vertellen. De leerlingen kennen die mensen nu beter. Het respect voor andermans werk groeit er ook mee. Het stuk maken van dingen nam sterk af.»

Een doos vol gevoelens

Leerkrachten kunnen hun lessen aanbrenge vanuit het gevoel van verbondenheid, de rode draad in de leerstof. Maar hoe kan dat concreet? Nog enkele voorbeelden uit de vijf cirkels.

Onder de noemer *verbondenheid met zichzelf* uit de binnenste cirkel kan men de verbondenheid met

het eigen lichaam bespreken. Of hoe je gezond kan leven. Veel kinderen leren nooit stil te staan bij het waarom van hun gedrag. Hoe ze zelf van binnenuit kunnen ontdekken waarom ze iets doen, leren ze niet. Ze zien dan ook niet de band met zichzelf en hun omgeving, het levensgeheel. Sommigen pesten anderen omdat ze geen band met die anderen hebben maar ook geen met zichzelf. Misschien krijgen ze thuis, in hun omgeving, op school te weinig kansen om zich te ontplooien. Kinderen laten bewust worden van hun eigen gevoelens, ze helpen om hun gevoelens te verwoorden is daarom een belangrijke stap tot verbondenheid met zichzelf. Scholen die deelnemen aan het navormingsproject experimenteren in dit verband met wekelijkse stiltemomenten met zelfgemaakte lampionnetjes. Andere leer-

krachten leggen in de tijdlijn het accent op de eigen band met het verleden. Dat komt tot uiting als de kinderen elk hun stamboom op behangsel papier uittekenen en zichzelf in de tijd situeren. En hoe verder ze teruggaan in het verleden hoe meer ze intussen ook beseffen dat ze een deel zijn van een groter geheel van tijd en ruimte.

In de cirkel *verbondenheid met anderen* maken leerkrachten er een aandachtspunt van om elk kind elke week minstens één keer positief te bevestigen.

Koekjesfeest

De cirkel met *verbondenheid met materialen en voorwerpen* is een aanleiding om per klas een beurtrol te organiseren voor de orde en netheid van de gangen en de speelplaats. Of kinderen kunnen de muren van hun klas zelf schilderen. Daardoor groeit de verbondenheid met het lokaal dat een stukje van hen wordt. Een ander initiatief is een project rond zorg voor kleding, boekentassen. Kinderen die op school blijven eten krijgen een takenbeurt rond hulp bij de vaat en het schoonmaken.

De vierde cirkel, de *verbondenheid met de groep en de samenleving*, omvat verbondenheid met de ouders in bijvoorbeeld een koekjesfeest waarop ouders van verschillende culturen koekjes bakken. Op schoolfeesten kan men ook het administratief en onderhoudspersoneel uitnodigen, evenals de schoolbusbegeleider. Zo worden die mensen ook betrokken in de schoolsfeer. Maandelijks samenzingen, het opnieuw uitwerken van de rituelen rond de feesten als de meiboomplanting en -dans, het positief formuleren van leefregels op het niveau van het kind enz. versterken de band met de schoolgroep. Hierbij kan men in de schoolreglementen alle negatief geformuleerde zinnen herschrijven in positieve. I.p.v. wat niet mag, dat wat wél mag benadrukken. En tevens het waarom van een maatregel inbouwen. We doen de deur dicht om de warmte in de klas te houden klinkt heel wat positiever dan het bevel *deur sluiten*.

Taboe

We komen ten slotte bij de buitenste cirkel, de *verbondenheid met het milieu, de natuur, het levensgeheel, de kosmos*. Een composthoop aanleggen, een seizoenhoek bouwen in de klas, recyclagepapier en milieuvriendelijke onderhoudsproducten gebruiken op school, afval scheiden, een siertuin aanplanten op de speelplaats, appelschillen verzamelen voor iemand die dieren houdt enz.

ANOUK DEPUYDT: «In het kader van deze ruimste cirkel kunnen we samen met de kinderen nadenken over de samenhang van het grote geheel en met hen filosoferen. We kunnen ook werken rond dood, ziekte en ouder worden. Dat behoort ook tot de kringloop van het leven. Leerkrachten zijn niet gewoon daarover te spreken omdat het vaak over persoonlijke gevoelens gaat. Je kan verdrietig en toch gelukkig zijn. Het doet deugd dat gevoel eens te beleven. Maar hoe druk je dat uit? Misschien kan je het taboe doorbreken door elk kind zijn doosje met gevoelens, in een verbondenheid met de stilte, te laten openen...»

In onze samenleving die vooral ik-gericht is klinkt het begrip verbondenheid nogal romantisch. Maar ik vind het belangrijk dat beide polen, het individu en de verbondenheid met de omgeving in haar ruimste betekenis, zich evenwichtig kunnen ontplooien.» ■

• Navormingsproject «Ontwikkelen van de attitude *verbondenheid als aanpak en preventie van respectloos gedrag en probleemgedrag*» - Centrum voor Ervaringsgericht Onderwijs o.l.v. Ferre Laevers - Vesaliusstraat 2 - 3000 Leuven - ☎ 016-32 38 90 - fax 016-32 38 57

• Samen met haar man Johan Deklerck richtte Anouk Depuydt de vereniging *Loung Tak* op die de ideeën rond verbondenheid ook wil helpen uitbouwen en integreren in andere levensdomeinen dan het onderwijs. *Loung Tak* betekent letterlijk *Paarden van de wind*, de Tibetaanse benaming voor een gebedsvlag. *De wind neemt de boodschap van de vlag mee over heel de wereld*. De gebedsvlaggen staan symbool voor de idee van verbondenheid. *Loung Tak* deelt de opvatting dat in ons westers samenleven het evenwicht tussen de ontplooiing van het individu aan de ene pool en de verbondenheid met het geheel aan de andere pool verstoord is. De klemtoon ligt te eenzijdig op de realisatie van het ik en dit vaak ten koste van anderen, de omgeving en het milieu.

«Allebei tegen de muur. Handen op het hoofd.»

Elke Belg verbruikt voor zijn papier jaarlijks vier bomen. Hoeveel verbruikt dan een hele school?

Steeds meer onderwijsinstellingen herschilderen zich als Groene Scholen. Maar groen is meer dan de kleur van de natuur.

ACTIE

Groen staat ook symbool voor milieuzorg en -opvoeding. Het groene landschap is echter versnipperd. Tal van organisaties delen de

milieu-

verf uit. De le-
raars weten
amper nog tot

wie ze zich kunnen wenden. En waar eindigt onderwijs en begint gekleurde propaganda? **KLASSE** drukt een groene piste af op schoon papier.

Hoe groen is uw school?

De leerlingen van de vijfde en zesde klas staan erbij met blozende wangen. Ze hebben een lapje grond van de speelplaats afgebakend, tegels opgebroken en de aarde omgespit. Ze beginnen een schooltuintje. De klasgroep overlegt wie wat zal doen. Wie bewaakt de tuin tijdens de speeltijd? Ze organiseren een beurtrol en stellen een zaai- en plantschema op. Er komen alvast afrikaantjes als border. Over de andere bloemen zijn ze het nog niet eens. Ze moeten er eerst nog wat over studeren. Maar ze zaaien toch al een grasperkje. Als groenten stellen ze sla, radijzen en peterselie voor. Dat kunnen ze nog voor de grote vakantie oogsten. De stadskinderen nemen wat onwennig de band op met de natuur. Tussen de hoogbouw en de boomloze straten van de grootstad willen ze een Groene School worden.

Maar groen is ruimer dan natuur. Verbondenheid met de natuur reikt verder dan de zorg om de bedreigde pandabeer. Steeds meer scholen doen aan milieu-educatie, zowel in het lager als in het secundair onderwijs. In hun lessen, thema's en projecten integreren ze de milieuproblematiek in zijn ruimste betekenis: afvalverwerking, water-, lucht- en bodemvervuiling, autoverkeer, overconsumptie, overproductie en de weerslag daarvan op de derde wereldlanden. Milieuproblematiek is een maatschappijverschijnsel, een facet van onze moderne manier van leven.

210 kilo

Toch begint de zorg voor het milieu vaak met eenvoudige projecten. Zo startte begin 1993 *Greenpeace* haar campagne «Schoolpapier-Schoon Papier» in samenwerking met het Departement Onderwijs. De doelstellingen waren haalbaar voor scholen en voor 10- tot 15-jarigen. Eenvoudige leefregels: geen papier verspillen en geen wegwerpartikelen gebruiken, het maximum halen uit kringlooppapier, als toch wit en stevig papier nodig is kiezen voor chloorvrij gebleekt papier. (En voor u weer in de pen kruipt: **KLASSE** wordt wel degelijk gedrukt op chloorvrij gebleekt papier.) De milieuvereniging stelde een educatief pakket samen met onder meer een diareeks. Dit schooljaar liep de samenwerking met het Departement ten einde maar elke leerkracht kan het educatief pakket nog krijgen voor 400 frank. Daarin zit ook een folder waarin we lezen dat de Belg jaarlijks 210 kilo papier verbruikt. Dat komt overeen met drie tot vier bomen per persoon. Kringlooppapier zou veel beter zijn voor het milieu. Bij het maken van duizend kilo kringlooppapier besparen we maar liefst 17 bomen en is er twee keer minder water en drie keer minder energie nodig.

Scholen kunnen nog altijd het officiële embleem *Schoon Papier-school* behalen. Het is een houten bordje met het campagne-logo dat naast de schoolpoort kan worden aangebracht. Hiervoor moet de school voldoen aan minstens vier van deze criteria: het schoolkrantje drukken op kringlooppapier; de schoolbrieven aan ouders en leveranciers op gerecycleerd of niet-met-chloorgebleekt papier drukken; het papier dat u op school gebruikt apart inzamelen en laten recyclen; het economisch gebruik van papier op school stimuleren door bijvoorbeeld de leerlingen recto-verso te laten schrijven; ervoor zorgen dat de leerkrachten kringlooppapier principieel toelaten; schoolmateriaal zoals kaftpapier, schriften en agenda's in de toekomst laten drukken op kringloop- of niet-met-chloorgebleekt papier.

Recto-verso

Twee leerlingen van het *Stella-Maris Instituut* in *Merksem* zagen met eigen ogen hoe vervuילend

een pulp- en papierfabriek kan zijn. Tijdens een reis naar Malmédy in Wallonië ontdekten ze plots een witte rivier. Ze besloten zelf op onderzoek te gaan naar de bron van de vervuiling. Na een lange wandeling langs de rivier belandden ze uiteindelijk bij een papierfabriek. Niemand kan ze nu nog wijsmaken dat zo'n fabriek niet vervuult.

Leerlingen van het *Koninklijk Lyceum van Antwerpen* voerden ludieke toneelstukjes op over de diverse aspecten bij de omschakeling naar milieuvriendelijk papier. Tijdens een opendeurdag kregen bezoekers de mogelijkheid zelf kringlooppapier te maken.

Dit zijn maar twee voorbeelden. Men hoopt dat het geen speerpuntacties blijven die na een tijdje uit de belangstelling verdwijnen. Milieuzorg zou kunnen uitgroeien tot een permanent en geïntegreerd deel van het onderwijs. Maar zijn lessen en leraars elk jaar opnieuw geschikt voor *hergebruik*?

Leerlingen van het *Technisch Instituut Glorieux in Oostakker* sporen de leerkrachten aan zoveel mogelijk papier te besparen door recto-verso te fotokopiëren. Zo toonde een eerste papierindex aan dat 85 procent van het kopieerwerk eenzijdig gebeurde. Mocht iedereen drie weken lang recto-verso gekopieerd hebben, zouden maar liefst 14.000 bladen papier bespaard zijn. Nu is de school overgeschakeld op kringlooppapier en het recto-verso kopiëren is gestegen van 15 naar 75 procent.

Afval

Deze actie past in het project «Groene School» van de *Vrije Universiteit Brussel* voor het secundair onderwijs.

ESMERALDA BORGO, projectleider: «In acht proefscholen voeren we nu een project in voor een milieuzorgsysteem. Dat is de systematische aanpak van de milieubelasting die een school veroorzaakt. Via een gebruiksvriendelijk geïnformateerd systeem gaan we in een eerste fase na hoe milieuvriendelijk de school zich gedraagt. We werken daarbij rond zeven thema's: energie, materialen, afval, water, kantine en keuken, groenvoorziening en verkeer. Voor ieder thema is er een stappenplan. We inventariseren eerst bijvoorbeeld het papierverbruik. Vervolgens bieden we concrete initiatieven aan die het milieuzorgsysteem binnen de school kunnen verbeteren. Zowel leerlingen als leerkrachten worden bij het project betrokken. De bewustwording geldt voor de hele school. Zo meten we ook het energieverbruik. Op hetzelfde ogenblik nemen de leerlingen in alle klassen de temperatuur op. Dat geeft een overzicht waaruit beslissingen kunnen volgen. Sommige scholen werken per klas met een milieuverantwoordelijke die samen met de leerkrachten in de milieuceel vergadert. Vanaf volgend jaar kunnen alle secundaire scholen deelnemen.»

Schone school

Natuur- en milieu-educatie in het onderwijsaanbod integreren is een belangrijke doelstelling. Dat kan op verschillende manieren. Het *Provinciaal Instituut voor Milieu Educatie in Lier* werkt daarvoor rond het thema «afval» voor leerlingen van het secundair onderwijs.

GIKE NEELS, projectleider: «We hebben onze thema-tentoonstelling over afval zo opgevat dat de bezoekers er actief aan kunnen deelnemen. Het

huishoudelijk afval krijgt de meeste aandacht. Daarnaast kijken we naar bedrijfsafval en bijzondere afvalstoffen. In een vuilniszak met huishoudelijk afval bekijken de leerlingen de verschillende fracties afzonderlijk. Bij elke fractie hoort een actieve opdracht. Voor kunststoffen is dat aan de hand van een sleutel de verschillende soorten kunststoffen leren onderscheiden. Bij de fractie groente-, fruit- en tuinafval hoort een spelbord waarop ze een kaartje van een bepaald produkt op de juiste plaats moeten hangen. De rode draad is preventie.»

Een Antwerps technisch instituut doet al een tijdje aan selectieve inzameling van afval op school. In Boom pakken ze het probleem van zwerfvuil aan in en om de school. Er is blijkbaar veel belangstelling voor het thema afval. Leerkrachten kunnen op het documentatiecentrum in Lier terecht voor bijkomende informatie.

Zure regen

Frans Van Esch is lid van de *Permanente Commissie voor Milieu-educatie* in het secundair onderwijs. De commissie stelt vast dat veel leraars door de bomen het bos niet meer zien en pleit voor meer coördinatie van de milieu-opvoeding. Het *MilieuOntmoetingsProgramma* van de Koning Boudewijnstichting probeert dat te doen.

VAN ESCH: «Milieu-educatie vereist professionele begeleiding. Een leraar moet ook weten waar hij neutrale en wetenschappelijk verantwoorde informatie over bijvoorbeeld zure regen kan vinden. De milieuproblematiek is complex, wereldomvattend, grens- en discipline-overschrijdend en vaak onoverzichtelijk. De media benaderen de milieuproblematiek meestal negatief. Dat demotiveert jongeren. Ze vragen zich af hoe zij persoonlijk de aftakeling van het regenwoud kunnen tegenhouden. Milieu-educatie mag geen ver-van-mijn-bed-show zijn. Scholen kunnen daarentegen uitpakken met projecten waarin leerlingen rechtstreeks iets kunnen veranderen aan hun kleine, onmiddellijke omgeving. Dat is positief.» ■

- Een boek met concrete en goed uitgewerkte acties, bruikbaar in elke school: «50 eenvoudige dingen die kinderen kunnen doen om de wereld te redden» - 450 fr. - Standaard Uitgeverij - ☎ 03-239 59 00
- *Schoolpapier-Schoon Papier* - Greenpeace Belgium - Vooruitgangstraat 317 - 1210 Brussel - fax 02-201 19 50
- *Groene School-project* - VUB - Departement Menselijke Ecologie - Laarbeeklaan 103 - 1090 Brussel - ☎ 02-477 42 86 - fax 02-477 49 64
- *Natuur- en milieu-educatie* - De diskette Afval is een uitgebreide gegevensbank rond milieuzorg op school, afvalverwerking in Vlaanderen en het overheidsbeleid inzake afval. De diskette draait op een PC met Windows-besturing en er volgt een jaarlijkse actualisering - 700 fr. (leerkrachten 350 fr.) - Provinciaal Instituut voor Milieu-Educatie - Mechelsesteenweg 365 - 2500 Lier - ☎ 015-31 95 11 - fax 015-31 58 80
- *MilieuOntmoetingsProgramma (MOP)* - Koning Boudewijnstichting - Brederodestraat 21 - 1000 Brussel - ☎ 02-511 18 40 - fax 02-511 52 21
- *In de Dynamo 2 map* op uw school vindt u nog een hele reeks projecten rond de groene school.
- *Permanente Commissie voor Milieu-educatie* - c.o. Frans Van Esch, inspecteur - Ambroossteenweg 144 - 1981 Zemst-Hofstade - ☎ 015-61 36 21
- *Animal (Afdeling Natuur)* - EJNB-secretariaat - Postbus 71 - 1040 Brussel-42.

250 CD'S GRATIS

Vorig schooljaar creëerde *Herwig De Weerd*, meesterverteller voor kinderen, een theaterproductie in het kader van de actie *Schoolpapier-Schoon papier* van Greenpeace i.s.m. het Departement Onderwijs. Duizenden kinderen maakten «De dag dat de hemel neerstortte» mee. Het respect voor de natuur wordt erin meegegeven via meesterlijk vertelde verhalen. Enkele van deze verhalen staan nu op CD. Het Departement Onderwijs schenkt 250 van deze CD's aan evenveel scholen (leeftijdsgroep 8 tot 14 jaar). **Stuur ons vóór het begin van de lente een brief(je) met een voorstelling van wat u op school al voor het milieu doet of met nieuwe voorstellen en ideeën.** Dan krijgt u wellicht één van de 250 CD's in de bus. *KLASSE - Milieu - Koningstraat 138 - 1000 Brussel.*

(advertentie)

(advertentie)

Tientallen lezers spannen niet alleen hun spieren maar ook hun pen. Sommigen brachten hun reactie op het artikel over schoolsport (KLASSE nr. 51: Despiereballen) met een fakkel in estafetteploeg tot bij de redactie van KLASSE op de achtste verdie-

REACTIE ping. Anderen kribbelden hun stimulerende voorstellen gewoon op een discussijf. Een selectie van wat hier binnen viel.

- In de lagere school kan elke klas sportminuten opsparen zoals dat ook voor leesmomenten gebeurt. Na een bepaald aantal minuten krijgen de kinderen één cirkel. De eerste klas die erin slaagt vijf cirkels te sparen mag bijvoorbeeld mee het verloop van de klasdoorbrekende sportdag bepalen.
- De schoolsportdag kan beginnen met een gezamenlijk gezond ontbijt op school. Het is immers perfect mogelijk de schoolsportdag te plaatsen in een project(week) over *Een gezond lichaam, met opklimmend per graad deelonderwerpen als ik eet en sport gezond, de juiste voeding voor elke sporter en de samenhang tussen gezonde voeding en sport.*
- Vooral de leerlingen van het secundair beroeps- onderwijs lopen blijkbaar warm voor vormen van zelfverdediging en judo op school. Waarom die sporten niet in huis gehaald?
- Door een gemakzuchtig leven verloorde de beschaafde mens het lopen, klimmen, springen, dragen, stappen, zwemmen, kruipen, klauteren, werpen en op handen en voeten gaan. Dat zijn primitieve bewegingen, eigen aan onze soort. Maar bij de jeugd worden ze niet meer aangeleerd. Hierdoor

Spiieren in de pen

kunnen de jongeren zich zelden aan moeilijke omstandigheden aanpassen. Met het Hebertisme, een trainingsvorm die terugrijpt naar de natuurlijke levensvoorwaarden, kunnen we de fysiek opnieuw volwaardig ontwikkelen. Dat gaat via het opnieuw aanleren van de natuurlijke primitieve bewegingen, over het zich voortdurend bewegen op eigen kracht tot het zich aanpassen aan de natuurlijke elementen. De lessen LO vinden dan ook altijd plaats in open lucht en volle natuur.

- Schoolsport mag niet alleen een taak of karwei van de gymleraars zijn. Maar zou niet elke gymleeraar zich toch ook met naschoolse sport moeten bezighouden? Op veldlopen en atletiekmeetings zie ik echter dat ongeveer de helft van de begeleiders geen gymleraars zijn. Als leraar geschiedenis en Latijn geef ik al 23 jaar, driemaal per week, looptraining. Wie volgt?

• Het is maar al te gemakkelijk de schuld bij de kinderen te leggen. Ze moeten ook de kans krijgen om dagelijks te bewegen en te sporten. Een sportieve levensgewoonte bijbrengen is een com-

plexe taak van onder meer onderwijs, opvoeding thuis en de media. Een van de stimulerende acties is het geven van een **schoolsportpasje** aan de leerlingen. Na een activiteit op woensdagnamiddag kan de schoolsportgangmaker hierin telkens een stempel zetten. Op het einde van het schooljaar kan de leerling zijn stempeltotaal inruilen voor een beloning: T-shirt, bal, toegangkaart voor een sportwedstrijd of een pop-optreden, verminderingskaart voor sportmaterieel enz.

- Op onze school organiseren we op woensdagnamiddag voor het eerste tot het vierde jaar secundair sportactiviteiten. Deelnemen is **verplicht** maar de leerlingen kunnen elk trimester kiezen tussen bijvoorbeeld badminton, judo, step-aerobic en voetbal. Op vrijdagavond doen we hetzelfde voor het vijfde en zesde jaar maar dan op vrijwillige basis. Toch neemt de helft van de leerlingen eraan deel.
- In veel scholen zouden de jongeren meer bewegen indien de speeltijden zouden worden gebruikt om te spelen. Wij organiseren tijdens de middagpauze een mini-voetbaltornooi. Veertien jongens zijn dan in actie. Maar helaas vormden honderden anderen intussen maar wat rond.
- Geef de school een betere outfit: speelplaatsen met hinkelpaden, ballen, autobanden, knikkerbanen, korven voor basketbal, een hoek voor voetbal en een loopbrug.

• Als volleybaltrainer weet ik uit ervaring dat ouders heel weinig van hun vrije tijd willen afstaan om hun kinderen in het weekend de kans te bieden om te sporten. We moeten dus ook ouders voldoende informeren en sensibiliseren.

AAN DE SPIKES

Alle brieven op een lange rij gelegd en er dan met de hink-stap-sprong overheen. Blevan aan onze spikes hangen voor een exclusief GEZONDHEIDST-shirt van KLASSE: Peter Briers, Frank Matens, Jo De Geyter, Jeanine Schepens, Jef Abbeel, Ingrid Vijle, Bernard Goos, Maarten Lauwers, Annemie Fimmers, Katrien Verschaeye, Yolande Cornelis, Joël Boussemaere, Guy Van Damme, Adriaan Sterckx, Kris Schelkens, Els De Mey, Denis de Tand, Arthur Peeters, Etienne Dehaene, Nancy Vantorre. Sportief glimlachen als u hen op school tegen het lijf loopt.

• Waarom zouden we de **huistaken** niet beperken en vervangen door een bewegings-opvoedende taak?

• In een vervuilde omgeving, met een buik vol frieten en onaangepaste modekleding kan men niet aansportopvoeding doen. We zullen eerst de maatschappij moeten veranderen.

• Sport op school is niet altijd aantrekkelijk. Moedig daarom iedere scholier krachtig aan om aan te sluiten bij een **sportclub**. Vraag aan het bestuur de aanwezigheden en prestaties te rapporteren. De clubs zullen graag meewerken want zij klagen over een gebrek aan jonge mensen.

• Leerlingen motiveren is wellicht het belangrijkste maar ook het moeilijkste aspect bij het begeleiden van kinderen in sportclubs. Beveel sporten aan die haalbaar zijn. Iemand met aanleg voor een bepaalde sport moet je er ook mee in contact brengen. Zo zal een jongere het gevoel krijgen dat hij echt iets kan wat meestal tot gevolg heeft dat hij die sport graag zal blijven doen. Hij moet er **plezier** aan beleven.

• De school zou al haar lokalen verder uiteen moeten plaatsen zodat de leerlingen moeten **lopen** i.p.v. slenteren om na elke les op tijd in het volgende leslokaal te zijn. ■

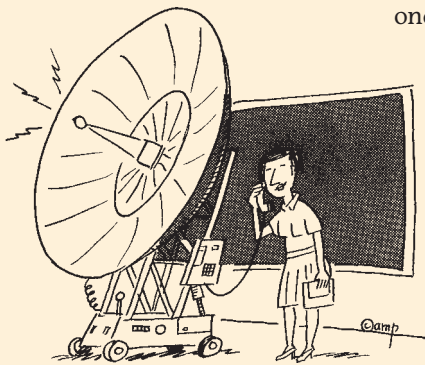
Stichting Vlaamse Schoolsport (SVS) - centraal secretariaat - Steenweg op Jette 229 - 1080 Brussel - ☎ 02-420 06 80 - fax 02-420 31 71

INFOLIJN

Voor al uw vragen over onderwijs:
Koningsstraat 71
1000 Brussel
☎ **02-219 18 00**

MAG CUMUL?

In de vorige Infolijn stond een stukje over de cumulatieve van een onderwijspensioen en een inkomen uit andere activiteiten. Maar wat met mensen die nog actief zijn in het onderwijs? Mogen wij cumuleren? Hoeveel?

U mag cumuleren. Dat is eenvoudig. Hoeveel? Dat is moeilijker.

• U combineert onderwijs met een bijbetrekking in het onderwijs? Uw onderwijsopdracht is uw hoofdberoep. Uw bijbetrekking wordt bezoldigd voor maximum één derde van het minimum vereiste aantal uren voor een full-time betrekking.

• U combineert onderwijs met een zelfstandige activiteit? Uw onderwijsopdracht wordt volledig bezoldigd als u als zelfstandige netto-belastbaar minder verdient dan het minimum van weddeschaal 501 (richtgraad licentiaat + GHSO: voor inkomsten kalenderjaar 1993 was dit 864.940 fr.). Verdient u als zelfstandige evenveel of meer dan het minimum van weddeschaal 501 dan wordt uw onderwijsopdracht als bijbetrekking bezoldigd voor maximum één derde van het minimum vereiste aantal uren

voor een full-time betrekking. U combineert onderwijs met een gesalarieerde betrekking buiten onderwijs of met activiteiten zoals boeken schrijven of voordrachten geven? Het begrip hoofdberoep doet zijn intrede: uw activiteiten buiten onderwijs zijn een hoofdberoep «als de normale uurregeling van die aard is dat ze een normale beroepsactiviteit volledig in beslag neemt», m.a.w. als het gaat om een full-time job buiten onderwijs. Verdient u met uw activiteiten buiten onderwijs minder dan het minimum van weddeschaal 501 dan blijft uw onderwijsopdracht uw hoofd-

ambt. Er zijn dan twee mogelijkheden. U combineert uw hoofdambt in onderwijs met een hoofdberoep (een full-time job): uw onderwijsopdracht wordt bezoldigd voor maximum één derde van het minimum vereiste aantal uren voor de full-time betrekking in het onderwijs. Uw activiteiten buiten onderwijs zijn géén hoofdberoep (geen full-time job): uw onderwijsopdracht wordt volledig bezoldigd. Verdient u met uw activiteiten buiten onderwijs evenveel of meer dan het minimum van weddeschaal 501 dan is uw onderwijsopdracht een bijbetrekking. Uw onderwijsopdracht wordt bezoldigd voor maximum één derde van het minimum vereiste aantal uren voor de full-time betrekking in het onderwijs.

Meer informatie: Ministeriële Omzendbrief van 11 mei 1994 OND/1/6/GON/SH/men Onderwijszakboekje 1994-1995 - J. Heyvaert & G. Janssens - Kluwer Editorial

DIPLOMA IN HET BUITENLAND

Ik ben pas afgestudeerd en wil graag in het onderwijs stappen. Nu vraag ik mij af of ik met mijn diploma ook in het buitenland kan lesgeven.

De *Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek* van het Departement Onderwijs kreeg deze vraag de laatste jaren steeds meer te horen. Daarom hebben ze een speciale brochure gemaakt. U vindt hierin een schat aan informatie over de gelijkwaardigheid van buitenlandse diploma's in Vlaanderen én de

gelijkwaardigheid van Vlaamse diploma's in het buitenland. In de EG is een **algemene Richtlijn** goedgekeurd. Die regelt de erkenning van diploma's hoger onderwijs waarmee een beroepsopleiding van minstens drie jaar wordt afgesloten. Dit beginsel van wederzijds vertrouwen brengt met zich mee dat u met uw diploma in elk ander land van de EG aan de slag kunt als zelfstandige of loontrekkende. Deze andere lidstaat mag wel enkele beperkingen invoeren. Als er bijvoorbeeld wezenlijke verschillen zijn in studieduur (minstens 1 jaar verschil) mag de andere lidstaat een aantal jaren beroepservaring eisen. Als er wezenlijke verschillen zijn in de door het diploma of de titel bestreken vakgebieden kan een aanpassingsstage (maximum 3 jaar) of een bekwaamheidsproef worden geëist.

U leest dit en veel meer in de brochure *De gelijkwaardigheid van diploma's in het hoger onderwijs*. Die kunt u bestellen (bestelnr. 94/1621) door overschrijving van 80 fr. op rekeningnr. 091-2203006-68 van *Departement Onderwijs - Dienst Verkoop van Publikaties - Koningsstraat 71 - 1000 Brussel - ☎ 02-219 94 36*.

Meer informatie bij: Departement Onderwijs - Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek - Koningsstraat 136 - 1000 Brussel - ☎ 02-211 42 66

POLITIEK IN DE KLAS

Onze directeur verbiedt ons om in de lessen te spreken over de verkiezingen. Kan hij dat? Staat dit onderwerp niet in de leerplannen? Kan de directie ingrijpen in de leerplannen?

Artikel 41 van de zogenaamde **Schoolpactwet** verbiedt politieke activiteiten en politieke propaganda op school. Anderzijds besteden de **leerplannen** geschiedenis en maatschappelijke vorming van het secundair onderwijs aandacht aan aspecten

van politieke vorming van leerlingen. Daarbij komen zowel ons democratisch bestel als concrete politiek-maatschappelijke stromingen aan bod. Leerkrachten én directie moeten deze leerplannen strikt naleven.

Uw directeur kan dus op basis van het bewuste artikel 41 wel verbieden dat bijvoorbeeld politieke affiches worden opgehangen binnen de school. Hij kan uiteraard ook, bij wijze van preventieve maatregel, zijn leerkrachten herinneren aan de bepalingen van artikel 41 en hen oproepen tot voorzichtigheid, zeker als bepaalde leerkrachten zelf politiek actief zijn. Hij kan echter niet ingrijpen in de leerplannen noch u verplichten om van de leerplannen af te wijken.

Vlaamse Raad - Vragen en Antwoorden - Vraag nr. 191 van 14 oktober 1994

VIJF BOEKEN GRATIS

Gelieve volgende mensen even niet te storen wegens de gewonnen boeken lezend van vorige keer: Willy Penninckx (Keerbergen), J. De Groeve (Balegem), P. Vander Mijsbrugge (Izegem), S. Smet (Mol) en Renee Dufait (Berchem).

Zij schreven ons (net als u, nu meteen?) een brief met voorstellen, kritiek en/of commentaar op **KLASSE** of op één van de artikels. Waarop wacht u om dit Garant-boek in de wacht te slepen: **Vier culturen van educatie** van **Walter Leirman** (uitvoerig besproken in **KLASSE** nr. 43: *Expert of profet op school?*).

KLASSE (GARANT) - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

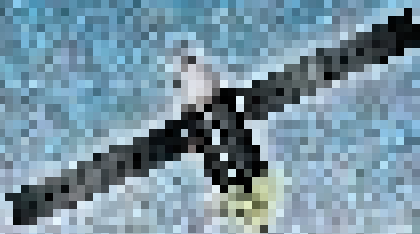
(advertentie)

(advertentie)

BELGACOM - LESSIVE

Grondstation voor telecommunicatie via satellieten

LESSIVE BIEDT VANAF NU NOG MEER PRAKTISCHE TOEPASSINGEN:
EXPERIMENTEN TIJDENS DE RONDLEIDING EN ATELIERS OP HET DOMEIN.
EEN DOMEIN VAN 50 HA OM SPELEND TE LEREN IN HARMONIE MET DE RUIMTE,
DE NATUUR EN DE TECHNOLOGIE.

EXCLUSIEVE UITNODIGING VOOR DE LEZERS VAN KLASSE.

TIJDENS DE EERSTE WEEK VAN DE PAASVAKANTIE (VAN 3 TOT EN MET 8 APRIL)

KRIJGEN ALLE VLAAMSE LEERKRACHTEN (SAMEN MET HUN PARTNER)

GRATIS TOEGANG TOT HET HELE DOMEIN.

U KRIJGT BOVENDIEN EEN GRATIS MAALTIJD AANGEBODEN.

ER LIGT OOK EEN PEDAGOGISCHE MAP VOOR U KLAAR.

ONDER ALLE DEELNEMERS WORDEN BELGACOM-PRODUKTEN VERLOOT. DE EERSTE PRIJS:

VOOR 100.000 FR. TELECOMPRODUKTEN NAAR KEUZE VOOR UW SCHOOL.

BEL METEEN VOOR EEN AFSpraak IN DE BOEIENDE WERELD VAN DE TELECOMMUNICATIE:

BELGACOM - LESSIVE. U VINDT ALLE INFORMATIE IN DEZE KLASSE OP P.22

Afgiftekantoor 8500 Kortrijk 1
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs - Redactiesecretariaat KLASSE
Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

TIJDSCHRIFT

verschijnt maandelijks (behalve in juli en augustus)

België - Belgique
PB
8500 KORTRIJK 1
4
281

Belgacom - Lessive

Rue de l'Antenne 63 - 5580 Lessive (Rochefort)

Gratis nummer: 0800-188 22